

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
1-tusásbos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 18 fillér.

Nyiltér petit sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, november 23.

Mai számunk főbb közlőanyagai:

- Döntő koronatanács.
- Királyi palmaág Kossuth Lajos koporsójára.
- Nagy Iparvállalat Aradon.
- Bűnök egy budai gőzfürdőben.
- Görgey Arthurról.
- Gróf urak detektívkezen.
- Merénylatterv Rotschild ellen.
- A bécsi merénylet.
- Fedák Sári Budapesten.
- EI a szanatóriumba!

A király palmaága.

Arad, november 22

Hatvan esztendőnek ellentétei engesztelődnek ki azzal a pálmalevéllel, amelylyel, az ország színe előtt, a király borítottja le Kossuth Lajos sírját. Mintha a nemzet történetének egy nagy, indulatokkal, harccal, szenvedéssel és dacos haraggal, keserű parancsolással és büszke ellentmondással, majd a fáradt békével és csendes megnyugvással teli, hullámos fejezete válnék ezzel a jelenettel keverékké, befejezetté. Mintha a hatvan esztendő előtt megízelt harc utolsó csatája most csitulna le. A fegyverek rég nem dörögnek s az egyik fél már a sír lakója. De az elnémult fegyverzajt csak most követi az utolsó aktus: a vezérek tisztelegnek egymásnak, *Ferenc József az elhalt Kossuth Lajosnak.*

Ne röstelljünk porbe állani mindjárt a meghaltságot, hangulatot zavaró gondolatokkal, amely minden

ragyogásnál előbb az árnyékot keresi s aztán a fényt. Hogy a királynak ez a cselekedete nem a becső érzésnek megnyilatkozása, nem az önként jövő szándék, hanem a politikai rokonszenv fölkelésére adott eszköz a királyhoz közel álló pártok részére. Ugya ezt mondták, amikor — Tisza István gróf miniszterelnöksége idején — a király elrendelte Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak magyar földbe való temetését. És hazahozták a szabadsághősök csontjait, porait, fényes, nemzeti ünnep keretében, anélkül, hogy az országon végig vonuló halottas menetet egyetlen hang is zavarta volna, amely a hamvak hazahozatalát politikai érdek szerzésére akarta volna használni. De a királynak egyénisége is kizárja azt, mintha a maga kegyeletének megnyilatkozását ilyesmire akarná használni. Vilmos császárról, a németek fejedelméről talán lehetne hasonlót föltenni; Ferenc Józsefről soha. Hat évtizeden át való uralkodástól tapasztaltan, a történelemnek egyik legjelentősebb korszakát végigélve, végigcsinálva: Ferenc Józsefet nem lehet azzal illetni, hogy akár a maga, akár mások részére népszerűséget igyekeznek szerezni. Viselte az ellenszenvet, a mikor a meggyőződése szerint követett cselekvés azt ugyyszólván az egész országban kicsiráztatta, s ha akkor az meg nem állította, úgy most se vezet az, hogy szimpátiákat ültessen el. El kell hallgatnia ennek a fölte-

vésnek, talán azért is, mert Kossuth Lajos emlékét kicsinyitené. Kossuth Lajos történelmi nagysága, szerepe a nemzet fejlődésében, azoknak a törvényeknek megalkotásában, a melyeket 1867. után a király szentesített, államférfi nagysága, amelyet egész Európa elismert: mind nemcsak megilletővé, hanem természetes kötelességévé teszik, hogy nemzetének uralkodója emlékét a polgárokkal együtt, azok élén becsülje meg. S hogy ez eddig nem történt meg, azon sincs mit megütödni. Nem a halál engesztelő erejére volt szükség, hogy ez a palmaág a sírra kerüljön: ahhoz kellett idő, hogy az uralkodó a történelem üvegjén lássa, ítélje meg Kossuth törekvéseit; hogy tapasztalja: mint megy át Kossuth hagyománya, programja a nemzet vérebe, a nélkül, hogy az alkotmányos uralkodó, a magyar korona viselője iránt való tiszteletet és hódolatot elenyésztetné.

Ez az idő eljött, s a királynak ez a tapasztalata tépte szét az utolsó foszlányát az ellentéteknek, amely a királyt Kossuthtól elválasztotta. Talán már akkor is alig maradt meg valami belőle, amikor Kossuth fia először jelent meg kihallgatáson a királynál. Azóta is évek teltek. S most a történelem egyik élő személye ad az öreg emberek tiszta, egyenes hitével, komoly őszinteségével tiszteletet a történelemnek halott óriása iránt, akivel a sors egy korszakba osztotta be őt.

A „Nyugat” bemutatkozása.

— A vasárnapi Kölcsény-zsur. —

Az a szürkés-kék fedelű, havonként kétszer megjelenő folyóirat, — *Nyugat* a neve — amely ma irodalmi egyéniségeket, irányt, sőt mi több, nagylépésű irodalmi fejlődést jelent Magyarországon, vasárnap este megelevenedve, három emberében képviselve, bemutatkozott az aradi közönség előtt. Eljött hozzánk, talán mert sokan közülünk vártuk is őt, talán mert ő is kívánt már minket, a vidéket és bizonyosan azért, mert akadt nálunk egy nagyon megbecsülendő, bátor és kulturális feladatát szokatlanul komolyan vevő egyesület, a *Kölcsény-Egyesület*, amely becsengetett a „*Nyugat*” szerkesztőségébe és három emberét, *Ignotus-t*, *Hatvany Lajost* és *Móricz Zsigmondot* elhozta közbéni a vasárnapi felolvasó estélyre.

Gyönyörű, szinte még alig látott nagy közönség gyűlt össze a város háza nagytermében meghallgatásukra. Fiatal, lelkes lányok, kiváncsi asszonyok, érdeklődő férfiak sűrű tömegben voltak együtt, mikor *Szóllósi Zsigmond dr.* megnyitó felolvasása bemutatta Aradnak a „*Nyugat*”-ot. „*Apák és fiúk*” volt a címe *Szóllósi* felolvasásának, ez a *Turgenyev-regény* cím, amely mindennél jobban jellemzi két nemzedék egymástól való elidegenedését, az apák és a fiúk utjainak fájó, de fejlődés-követelte eltéré-

sét. Mélyen járó, meleg szavakkal világította meg ezt a két utat és büszkén, öntudatosan emlékezett meg a *Kölcsény-Egyesületről*, amely a vidék kulturális egyesületei közül először vállalkozott arra, hogy a fejlődésnek ne megakasztója, hanem kísérője és támogatója legyen. Külön emlékezett meg *Ignotusról*, mint aki husz évvel ezelőtt tünt fel az akkori ifjúság oldalán és akit most megint legelejtén. látunk a mai harcok ifjúságnak.

Az aposztrofált *Ignotus*, aki eddig majdnem elveszett a tanács nagy elnöki karosszékében, csendes szerénységgel áll fel szólásra.

— Az az elismerés — ugymond — amit *Szóllósi* nyújtott feléjük, nem nekik szól, hanem a célnak, melyre törekcsenek, az igazságnak, amelyért küzdenek. Ennek az igazságnak volt egyik harcosa *Kölcsény Ferenc* is, aki magyar ur létére nem tartotta méltóságán alólinak belevegyülni az irodalom küzdelmeibe és a ki ép oly komolyan vette a magyar irodalmat, mint akár a magyar közgazdaságot.

E bevezető szavak után egy novelláját olvasta fel *Ignotus*. Hármassal novella ez, *Három perc* a címe is — és három, a lélek mélyében lejátszódtott regénynek története. Erős, elevenbe vágó, de mégis impresszionista szemmel megfigyelt jelenetek; egyik egy svájci fürdőhelyen, a másik kettő Budapesten — az utcán és az állatkertben — játszódik le. Az

első egy megunt, elhagyott, gyöttrődő asszonyról való pillanatfelvétel, a második egy kilencvenkét krajcáros tartozás esőleiatosan kedves, szeszélyes históriája, az utolsó egy állatkerti kis dakszli halála, hűtlensége és gyöttrődése. A háromgy novella minden sora a gondolkodó, megfigyelő, mindent megértő *Ignotusé*, a kinek lelkében rezonáló hur van minden emberi érzés számára, tollában pedig tömör, találó kifejezés minden érzés megörökítésére.

A novella középső — önálló — része itt következik:

1886. április végén történt, tehát husz éve. Délután három óra körül volt, a Deák-téren, valami külön órára iskolába menet, hogy megszólított egy urformájú, de erősen megvedlett ember s német nyelven valamit tudakolt tőlem, már nem tudom mit. Mialatt elmondtam neki felvilágosításomat, hirtelen elsápadt, a szája is elkékült, s végre reszketve és fuldokolva szakította meg szavamat:

— Fiatal barátom, ne haragudjék, hogy félbeszakítom. Mérnök ember vagyok, diplomás, Csernovicból jövök. Két napja nem ettem s itt ájulok el a kimerültségtől. Ha van nála valami pénz: az isten áldja meg, adja ide.

Hetedik gimnázista voltam, nem volt se égen, se földön többem kilencvenkét kraj-

Döntő koronatanács.

A magyar kormány Bécsben.

Távirati tudósítás.

Arad, november 22.

A magyar kormány tagjai ma délután valamennyien Bécsbe utaztak, ahová este 9 órakor érkeztek meg. Holnap délelőtt 11 órakor lesz a nevezetes koronatanács a Burgban, amelyen a felség esetleg már döntő elhatározását fogja közölni a kormánynyal. Ha azonban ez nem következne be, a döntés akkor sem késztetik már csak néhány napig. Hogy a király milyen irányban fog dönteni, arra nézve még a politikai körök is a legnagyobb tájékozatlanságban vannak és merő lehetetlenség bármilyen kombináció.

Mai tudósításunk ez:

A kormány Bécsben.

A kormány tagjai, Zichy Aladár gróf kivételével, aki már tegnap Bécsbe ment, ma délután Bécsbe utaztak. Jekelfalussy Lajos és Darányi Ignác délután fél négy órakor, a kormány többi tagjai délután 5 óra 15 perckor indultak a nyugati pályaudvarról. A miniszterek a Bankgassei Magyar Házba szálltak meg.

Bécsből táviratozzák: A magyar kormány tagjai ma este Bécsbe érkeztek.

Kossuth nyilatkozata.

Kossuth Ferenc a Magyar Házban fogadta az újságírókat, akik előtt ezeket mondotta:

— Holnap délelőtt 11 órakor koronatanács lesz. Most már komolyan megkezdjük a tárgyalásokat és ki fog derülni, lehetséges-e a megoldás, vagy nem. En holnap ismét visszautazom Budapestre, nem tudom, hogy az összes miniszterek jönnek-e ugyanekkor. En mindenestre, mert szerdán jelen akarok lenni anyám és nővérem holttemének átszállításánál. A többi miniszterek azonban, akik esetleg részt akarnak venni atyám mauzoleumának felszentelésénél, még egy napig Bécs-

ben maradhatnak. Csak a holnapi koronatanács után fog kitünni, hogy erre szükség lesz-e?

Egy újságíró ezután megkérdezte Kossuthot, igaz-e, hogy a magyar kormány tagjai a jövő hét végén újból Bécsbe jönnek?

— Ezt sem lehet előre tudni. Mi mindent elkövetünk arra nézve, hogy a nehézségek elháríttassanak. Igazán kívánatos lenne, hogy a jelenlegi állapotnak véget vessünk. Már gyakran észrevettem, hogy alkotmányunknak milyen hézagai vannak abban a tekintetben, hogy a miniszterek számára *felmondási időt nem állapít meg*. Legalább annyi időt adnának nekünk, mint egy szobaleánynak. Egy hónap elegendő volna.

— Még az újságírónak is hat havi felmondás jár, kegyelmes uram, — jegyezte meg egyik hírlapíró.

— Ez nekem nagyon hosszú lenne, — mondotta Kossuth.

— Hiszen, — folytatták a hírlapírók, — a jelenlegi válság márrégebben tart.

— A magyar közönség bizony jól tenné, ha belátná, a válság hosszú tartama a legnagyobb bizonyíték arra nézve, hogy a király parlamentárisan akarja a válságot megoldani.

A P. L. értesülése szerint a miniszterek, abban az esetben, ha csakugyan megegyezés jön létre Bécsben, az osztrák miniszterekkel megkezdik a tárgyalásokat a készfizetések felvételére nézve. Ez esetben az osztrák referensek e hó 25-én már Budapestre utaznak, hogy a magyar referensekkel a bankszabadalom meghosszabbítására nézve tárgyaljanak.

A megegyezés alapja.

A M-g ma esti számában azt írja, hogy a király és kormány között minden valószínűség szerint a következő alapon fog létrejönni a megegyezés:

1. A király hajlandó a külügyi képviselőben a teljes paritást megadni.
2. Ugy a nagykövetség, mint a konzulátu-

sok tagjai éppen úgy tartoznak tudni magyarul, mint németül.

3. Hajlandó megengedni, hogy az ország területén lévő méntelepek összes tisztikara és legénysége, akik jelenleg a közös hadügyminiszter alá tartoznak, a honvédelmi miniszter rendelkezése alá osztassanak be. Ezen állomány mintegy 2000 embert számlál és már Széll Kálmán miniszterelnöksége alatt szó volt erről az engedményről.

4. Megengedi a felség a készfizetések felvételét, de feltétlenül kívánja a közös bank szabadalmának meghosszabbítását 1917 ig, esetleg 1920 ig.

5. A király semmi ígéretet, se nyilatkozatot nem tesz az önálló bank felállítására, ellenben követeli a balkán államokkal a vám-szerződés megkötését, amely eddig Magyarország ellenzésén fordult meg. Ha ezt sürgősen törvényhozásilag nem lehet, úgy rendeleti uton.

6. A rendes költségvetés, az 500 milliós annexiók költség és más katonai költség megszavazását.

Ujabb audienciák.

A Nap írja: Döntés a keddi koronatanácsoson sem fog bekövetkezni. A jövő hét folyamán a király nyolc politikust hallgat meg a válságból való kibontakozásra nézve. Ezek:

Csáky Albin gróf,
Khuen Héderváry Károly gróf,
Tisza István gróf,
Zichy Nándor gróf,
Zichy János gróf,
Justh Gyula,
Holló Lajos és
Batthyány Tivadar gróf.

Csáky gróf, Khuen Héderváry és Tisza István gróf már egy izben kifejtették véleményüket a király előtt, a két Zichy gróf a kooperáció híve, Justh, Batthyány gróf és Holló álláspontja pedig ismeretes.

A ceglédiek Kossuthnál.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter ma délután fogadta a ceglédiek deputációját, amely bizalomnyilvánítást terjesztett eléje. Kossuth Ferenc meghatóttan köszönte meg a tisztelgést és hosszabb beszédben vázolta állásfoglalását.

— Egy percig se hittem, — ugymond

oárnál. Megdöbbenve kapartam elő s odaadtam neki.

Mindez két-három pere alatt történt. Az emberemet annak előtte nem láttam, de annak utána igen. Vagy egy hét múlva az Andrássy-uton, egyfogatu bérkocsin. Ő is meglátott, elpirult s elkapta fejét. Ez, mondom, több husz événél, hogy megtörtént - s azóta nincs hét, amelyet itthon töltök Budapestén, hogy kétszer vagy háromszor ne találkozzam vele, s a boldogtalan mindannyiszor el ne piruljon s félre ne nézzen, hogy szemünk ne találkozzék. Az egyfogatu bérkocsit nemsokára felváltotta a kétfogatu, majd, két-három évre rá, számozatlan fiakker, s most már, néhány hónap óta az automobil; az ember — azóta megtudtam, mert kíváncsiságból utána jártam — valóban mérnök, vállalkozó, akit valami üzleti hajótörés vetett ki ide Budapestre, s azóta gvönyörűen megszédte magát; meg is házasodott, szép serdülő gyerekei vannak, akik a magától értetődés hanyag nyugodtságával töfögnek végig az Andrássy uton — s ez a boldog ember és boldog apa, aki alkalmassint annyira-amennyire tisztességes ember is, kétségkívül fele vagyonát odaadná érte, ha valami csendes módon eltehetne láb alól engemet, akiről nem is tudja, kicsoda vagyok, akivel egész életéből mindössze három percig váltott háromszor három szót s aki nemcsak hogy nem vétett ellene, hanem, úgy lehet, életének megmentője, boldogulásának meg-

indítója volt. Látszik, hogy gyűlöl, lát-zik, hogy utjában vagyok, látszik, hogy mikor meglát, lehunyja szemét s elgondolja, hogy hátha csak álom volt az egész, vagy hátha én már nem emlékszem órá — hiszen oly régen volt, mindössze két-három percig tartott; azóta ezer meg ezer emberrel találkozhattam — s ugyan ki emlékszik mindenkire, akivel valaha néhány szót váltott s akinek kilenvenkét krajcárt adott? Látom, hogy néha tétováz, mintha meg akarna állítani kocsiját, kiszállani belőle, elém állni s félig tréfásan, félig megindultan így szólni hozzám: „uram, husz év óta tartozom magának kilenvenkét krajcárjával; örülök, hogy végre megadhatom.“ De csak tovább hajt; gyáva a számár, nem tudja rászánni magát. Néha magamat is megszáll a nagylelkűség, hogy én keressem fel s én mondjam neki: „ugyan, kérem, adja meg már azt a nyavalyás kilenvenkét krajcárt és hagyjon békét énnekem, s ne gyötörje tovább saját magát.“ De dühös vagyok a számár, hagyom, hadd vergődjék.

... Hatvany Lajos, a következő felolvasó már kissé más fából faragott ember. Erős hangja mindjárt elárulja a fiatalosan harcos, igazában percig sem kétkelő, idegen nézetek előtt meg nem hajló kritikus-író. Eddig inkább mint esztétikus ismertük és talán ezért volt örvendetes meglepetés, mikor szavaiban a melegen érző, szinte novellás talentumu elbe-

szélt is megtaláltuk. Az öreg Gyulai Párról szólott, személyes emlékeket, együtt tett sétákat, együtt töltött estéket mesélt el, kezdve onnan, mikor mint „cukros boltos“ gyerekként két tanulmányt fogogtat be a „Budapesti Szemle“ szerkesztőségébe, egészen addig, mikor darabjának premierje előtt utolsó látogatását teszi a halállal vívódó írónál. Ami közbe esik, az csupa kedves reminiscencia, finom apróságaival is nagyon éles jellemzés, az öreg zsörtölődő, a végéig konzekvens, egyszer kimondott igazságát évtizedekig hirdető, klasszikus-imádó, Szemle-szerkesztő tanár-Gyulai-nak pompás megvilágítása. Amit Hatvany Gyulairól, mint elbeszélőről mondott, az teljesen ráillik Hatvany felolvasására: „A történelmi nagyságok keresztneven vonulnak fel ezekben az intim-jegyzetekben és valahogy megkapják ismét a róluk lefakult élet friss színét.“ — Ez a friss szín ott csillogott Hatvany minden szaván, beragyogta Gyulai szobáját, amelyet így ír le:

„A falon néhány fakó dagnerotyp, a neje képe, azután a leányaié, két arisztokrata-ideálé, akikről mindig ugyanazt a jellegzetes pár történetet mondja el. Egy Petőfi-rajz és a Franklin-társaságnak vadul szinnyomott Rákócziája. Ezt a képet mindig ajánlgatta az öreg ur:

— Vegyen magának ilyen! Ez a legújabb dolog, hogy ilyen is tudnak már nálunk Magyarországon.

Kossuth — hogy sikerülni fog a jelenlegi súlyos helyzetben az önk hazafias belátását megzavarni. Könnyű lett volna nekem a nagy párt élén felkorbácsolni a párt és az ország izgalmát, valószínűleg még tapsban is lett volna részem. A népszerű vezérkedés árát azonban az ország fizette volna meg. Atyám tanító szavaira hallgatók, aki túl élte a nem általa előidézett szabadságharcot, de aki következetesen vallotta, nem szabad a siker biztosítéka nélkül veszélybe sodorni a nemzetet.

A legnagyobb mértékben elvakult az az állítás, hogy midőn én elérkezettnek láttam az időt, hogy a bankkérdésben taktikát változtassak, feladtam, vagy esorítottam volna elveinket. Mióta itthon vagyok, én voltam az, aki a gazdasági kérdést előtérbe toltam, azon dolgoztam és most mások akarnak engem kitanítani ebben a kérdésben. Öreg ember vagyok, dacára ennek még szívesen tanulok, de azt nem fogom megtanulni soha, hogy ahol építeni kell, ott romboljak.

A küldöttség zajosan megéljenezte a miniszter beszédét. A küldöttség tisztelgésénél számos képviselő, köztük Gál Sándor, a képviselőház elnöke is jelen volt.

Kossuth után Apponyi Albert gróf is beszélt a küldöttséghez és azt mondta, meggyőződése, hogy az egész ország Kossuth mérsekelt politikáját fogja követni.

A vidék hangulata.

Miskolcra jelentik: A miskolci függetlenségi és 48-as párt nagyválasztmánya ma d. e. 11 órakor Bizony Ákos képviselő elnökletével gyűlést tartott, amelyen Bizony Ákos beszéde után következő határozati javaslatot terjesztették elő: A miskolci függetlenségi párt nagyválasztmánya mély sajnálattal veszi tudomásul, hogy az országos függetlenségi és 48-as párt kettészakadt. Kimondja egyszersmind a nagyválasztmány, hogy Bizony orsz. képviselőnek csatlakozását a Kossuth Ferenc elnökletével megalakult pártához helyeslőleg fogadja.

Székelyudvarhelyről jelentik: Székelyudvarhely város választóközönsége előtt Valencsik Ferenc orsz. képviselő vasárnap beszámolót mondott. Valencsik képviselő beszámoló beszédjében hangsúlyozta, hogy az önálló bank programja alapján választották meg és ehhez nem lesz hűtlen. A beszámoló beszédet utcai tüntetések zavarták meg. A választógyűlés határozati javaslatot fogadott el, amely a párt kettészakadása felett sajnálatát fe-

jezi ki és kijelenti, hogy azok pártjára áll, akik folytatják a harcot.

Turkevéről táviratozzák: A turkevei függetlenségi és 48-as párt Kossuth Ferenchez a következő táviratot intézte:

A turkevei függetlenségi és 48-as párt mai napon tartott ülésében elhatározta, hogy igaz lelkesedéssel csatlakozik az országos függetlenségi és 48-as Kossuth-párthoz és egyben kimondta, hogy büszkeséggel vallja excellenciát vezérének és politikai működése iránt teljes bizalommal viseltetik. Biztosítja nagyméltóságodat ragaszkodása és önzetlen támogatásáról. Az istentől erőt, egészséget és kitarítást könyörög nemes munkájára és az ég áldását kívánja.

A pártgyűlés megbízásából az elnökség.

Kettészakadt függetlenségi kör.

Budapesti tudósítónk jelenti: A hetedik kerületi függetlenségi kör vezetősége ma váratlan vereséget szenvedett. A függetlenségi kör végrehajtó bizottságát Földiák elnök értekezletre hívta össze, hogy állást foglaljon Kossuth mellett. A párt elnöksége indítványt terjesztett elő, hogy Kossuth Ferencnek a kör szavazzon bizalmat. Az indítványt 17 szóval 15 ellen elvetették. A kör elnöksége lemondott.

Éjjel még a következőket jelentik:

A választás előzményei a tegnapelőtt lezajlott községi választásokra nyulnak vissza, ahol Kossuth nem teljesítette a kör egy részének indokolatlan kérését. A mai ülésen két javaslatot nyújtottak be. Az egyiket Bernfeld tette, aki Justhot és a bankos tábort kívánta üdvözölni, követelve egyúttal az önálló bankot 1911-re. Ezzel szemben B. Virágh Géza a függetlenségi és 48-as Kossuth-pártot akarta üdvözölni. Most felszólt Benedek Árpád, aki — ugymond — nem lát okot, hogy a küzdelembe induló vezér melléne szegedezék a fegyvert indítványozta, hogy e kérdésben a kör a döntést a bécsi koronatanács után hozza meg, addig is jelentsék ki, hogy a kör bizalommal nézi Kossuth működését.

— Sajnálom, — mondta Benedek — hogy jelszavakért folyik a küzdelem, nem pedig elvekért.

A szavazásnál az egyesített Benedek—Virágh indítványt néhány szótöbbséggel elvetették és Bernfeldét fogadták el, mire az elnökség lemondott és Kossuth hívei kivonultak a teremből.

Királyi palmaág Kossuth Lajos koporsójára.

A második temetés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —
Arad, november 22.

Csütörtökön országos gyászünnepet ül a nemzet. Kossuth Lajos hamvait áthelyezik a kerepesi temetőben emelt mauzoleumba, amelynek ez alkalommal lesz a felszentelése. Ezzel az ünnepel kapcsolatosan a Pester Lloyd vasárnap reggeli számában, vezető helyen, azt a szenzációs hírt közli, hogy a király Kossuth Lajos koporsójára palmaágot küld.

(A királyi palmaág.)

A hír maga így szól:

„Halk susogás módjára egy hír jár szájról-szájra a magyar társadalomnak abban a részében, ahol a politika készül és ahol az emberek azt hiszik magukról, hogy a történelem is az ő rokkájukon fonódik. Halkan sugják egymásnak az emberek, mint egy édes vallomást, melyben egyelőre még senki sem mer hinni, de amelyet mindenki lelkesedve remél, hogy csodamódra mégis be fog teljesedni, válva fog válni. A király — így hírlik — palmaágot tesz le Kossuth Lajos koporsójára, mikor a nagy halottat csütörtökön a kerepesi temetőben épült gyönyörű mauzoleumban örök nyugalomra fogják helyezni.“

A közlemény még ebben a formájában is érthető feltűnést keltett és különösen a politikai klubokban okozott nagy szenzációt. A képviselők valósággal megostromolták a kormány tagjait, hogy az érdekes híradásról nyilatkozzanak.

A miniszterek maguk is meglepetéssel fogadták a P. L. értesülését, amelyre utóbb azt a megjegyzést tették, hogy a magyar kormány tagjai semmit sem tudnak a Kossuth koporsójára szánt palmaágról. De a hírt megeafolni sem tudták és eleintén az volt a kombináció, hogy az ujság Wekerle miniszterelnöktől kaphatta az információt. Ez a föltevés vasárnap késő estig tartotta magát, amikor is a fővárosba érkezett Andrássy Gyula gróf belügyminiszter, aki az alkotmánypárti klubban így nyilatkozott a kíváncsi képviselők előtt:

Majd leírja Gyulai íróasztalát, melyen szanaszét vannak fűzetek, könyvek, Szemle-korrekturák, levelek, saját verskötetei és megint levelek és megint saját könyvei. Mikor javában vitatkoznak egy modern francia íróról, az öreg elveszi a polcra saját verseskönyvét:

— Olvasson fel csak ebből valamit, fiatal-ember!

Vagy egy másik példa Gyulai kedves naitására megismerkedésük idejéből:

— Hát Ön mivel foglalkozik? — kérdezte nőlem.

— Üzletben vagyok.

— Minő üzletben?

— Cukor-üzletben.

— Hol van az üzletük?

— A Nádor-utcában.

— No hisz akkor jól van! Ha arra kerülök az akadémiából jövet, ott veszem majd a cukrot a kávémba.

— De nem kapni nálunk kicsinyben.

— No nem baj, ha nagyon megkérem az apját, hát csak nekem adnak!

Igy akart Gyulai cukrot venni, kávébavartól, a milliomos gyáros Hatvány-Deutschoktól.

Szinte a közönség megrövidítésének érezzük, hogy nem nyomathatjuk le mindazt a sok kedves, értékes apróságot, amit tegnap este

hallottunk az öreg Gyulairól. Nehányat azonban a szerző szíves engedelméből más helyen közlünk. Itt még csak a befejező sorokat adjuk:

„A temetés után hozzá szerettem volna menni, hogy felpanaszoljam: mit szól hozzá tanár ur, mi-csoda rossz beszédek voltak és csupa olyan ember mondta, aki nem szerette tanár urat! És hogy deklamáltak a nemzeti szellemről, hogy hivatkoztak a mesterre, akinek nevében átkot mondtak minden újra, mely szerintük rossz, átkos és idegen! „A tanár ur szellemében kívánnak élni, működni“ — mondták ők. De hát mit jelent ez? Hogy az ember átveszi a tanár ur eszméit és amit olyan szépen, nemes-egyszerűen mendott, azt retorikával kiférfázza? Ugy hisszük, kedves jó tanár ur, hogy inkább a szellemében működünk, ha úgy, mint a tanár ur annak idején, frissen, elfogulatlanul állunk a dolgok elé és senkivel, még a tanár ur itéletével se törődve, a mát élve kimondjuk a ma igazát...“

És most következett befejezésül Mórincz Zsigmond novellája. Ez a kipodort szöke-bajuszu alföldi magyar ember írásával egy új, nagy fejezetet jelent a magyar nép és a falusi élet megírásának történetében. Magyarosan irtak előtte már sokan, népiesen még többen, de azzal a bátor, nemcsak külsőségekben, de a velejében is igaz, szókimondó és őszinte ma-

gyarsággal, emberismerettel még kevesen. A lelket látja meg embereiben, ezt a finom, győtrődő, százszoros kísértésekkel ostromolt várat, amely alapjában, gyökerében nem egy fajtanak a lelke, hanem elsősorban és mindenek fölött emberi lélek. Gyönyörű színei, tiszta rajzai vannak a lélek megvilágítására. Ilyenektől pompázott a tegnap felolvasott novellája is: *Sustorgós, ropogós tafotába...* Az öreg Kerek Péternek, feleségének és leányának története, szomorúan igaz, históriája ez a mese. Az ur-asszonynyá lett parasztleány beteg, vérszegény gyerekek haza kívánczik apjához, aki alig akar tudni a leányról. Felesége, az öreg Márta asszony megbékíti az öreget és a leány megérkezik. Dobogó szívvel, hálás szavakkal borul apja nyakába. Nehány gyönyörű, forró fausi nap következik. Negyednapra azonban megszólal a pénzsóvár öreg:

— Hát lányom, mit fizetsz egy hónapra?

A leánynek „a vér mind leszál a szívére“ és holthaltványan, megtörtén, könnyezve megírja férjének a penzt kérő levelet. Azután pedig odamegy apjához és kezét csókol neki...

Irunk kellene valamit a sikerről is, a külsőségekről is. Meleg, dicsőséges este volt. Három idegen, három igazi író kapott forró, lelkes tapsokat Arad tarózkodó, ujjátokat nem igen szerető közönségétől. Sokat jelentő, de nagyon kiérdemelt siker volt.

Bródy Béla.

— Én is meglepetéssel olvastam a palmaágról szóló hírt, amelyről sem nekem, sem miniszter-társaimnak nem volt előzetesen tudomásunk.

Éjszakára az a vélemény alakult ki a politikusok sorában, hogy a király palmaága — legenda. Gál Sándor, a Ház elnöke, aki Béla Henrik képviselő és több újságíró társaságában a Balaton-kávéházban töltötte a vasárnap estét, kijelentette, hogy ebben az ügyben nem nyilatkozhatik.

Az ország mindenestre érhető igazgatottsággal várja azt a palmaágot.

(Az ünnepség sorrendje.)

Budapest székesfőváros törvényhatósága nevében Bárczy István dr. polgármester hatvanhárom vármegye és huszonhat szabadkirályi és rendezett tanácsú város törvényhatóságát hívta meg a csütörtöki országos Kossuth-ünnepen való részvételre. A meghívottak közül eddig nyolcvanegy törvényhatóság jelentette be képviselőit Almásy Géza tanácsnoknál, a rendező bizottság elnökénél. — Valamennyi küldöttség koszorút hoz magával a mauzoleumba. A rendezőség már megállapodott az egyházi szertartásra vonatkozólag. Kossuth Lajosné, Meszlényi Terézia és leánya, Kossuth Vilma hamvait, mivel az elhunytak katolikusok voltak, Sipeki Balázs Lajos roznányi megyés püspök fogja beszentelni, míg Kossuth Lajos ravatalánál Raffay Sándor budapesti ág. ev. lelkész és teológiai tanár végzi a szertartást. Az ünnepségen megfelelő módon vesz részt a tudományegyetem, melynek rektora, Sággy Gyula udvari tanácsos teszi le az egyetem koszorúját. A nemzeti színű szalagon ez a felírás: „Kossuth Lajos, Magyarország újjáalkotója emlékének a m. kir. tudományegyetem.” A koszorú elhelyezése alkalmával az egyetemi ének-gyász dalt énekel. A mauzoleumot tegnap testületileg tekintették meg a magyar építő- és képző-művészek, míg holnap, kedden délelőtt 10—1 óráig a sajtó képviselői hivatalosak a mauzoleumba.

VÁROS ÉS MEGYE

— Ármentesítő társulati közgyűlés. Nagyszabású és szokatlanul látogatott közgyűlése volt e hó 19-én a „Felsőfehérvári ármentesítő társulatnak” Borosjenőn. Itt kitűnt, hogy a tisztességes s a közérdekben kifejtett munka ma is hálára és elismerésre tarthat számot. Mint ismeretes, a fent említett társulat egy előzőleg megtartott tisztújító közgyűlésén Solymosy Lajost választotta meg elnökévé, mely választást a püspöki uradalom érthetetlen okból megfeleltette. A felelősség felterjesztésére került volna a sor, de a társulat abban oly kitételeket talált, amelyek ügybuzgó elnökének személyét is érintették, s így közgyűlésre jött össze, hogy megadja a felelősségre a méltó feleletet. László Gyula dr. ügyvéd rámutatott, hogy a — borosjenőit kivéve — sehol az országban nem működik oly ármentesítő társulat, mely katasztrális holdankint 8 fillér üzemköltséggel dolgozna, ellenben vannak olyanok, melyek 2—3 koronát vesznek a birtokosoktól, s így Solymosy Lajos bárót, mint a társulat gazdaságos vezetőjét a legnagyobb elismerés és köszönet illeti. A zsűfélése megelt közgyűlési terem alig látott még oly lelkesedést, mint aminővel Solymosy Lajos báró találkozott akkor, amidőn egyhangúlag bizalmat szavaztak neki, s arra kérték, hogy további tevékenységét ne vonja meg a társulattól. A kitüntetett elnök örömmel vette tudomásul a határozatot. Ezen kívül több kisebb fontosságú ügyet is tárgyalt a közgyűlés, amely délelőtt 11 órakor véget ért.

Nagy iparvállalat Aradon.

Első aradi sertés-hizlalo részvénytársaság.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 22.

Arad közgazdasági életében jelentőségteljes iparvállalat létesítését határozták el a város és megye közéletében vezető szerepet vivő férfiak. Sok közgazdasági érzellemmel felismerték azt, hogy Arad előnyös geográfiai és közgazdasági helyzete távolról sincs kihasználva, pedig minden körülmény amellet szól, hogy Aradot az ország első közgazdasági emporiumává lehetne fejleszteni. Kintzig János nagybirtokossal az élén egy tizenöt tagból álló társaság nagyszabású sertés-hizlalo részvénytársaságot szándékozik létesíteni Aradon. A telep tízezer sertés számára rendez be higiénikusan felszerelt szállásokat, automatikusan működő felvonókkal berendezett daráló és vámmalmot épít és nagy összeköttetéseiivel Aradot teszi meg a Délvidék sertés-hizlalo és kereskedelmi központjává.

Nagy jelentősége van ennek a telepnek Arad lakosságának szempontjából is. Arad állandó piaci drágasággal küzd, melynek orvos-szerét eddig hiába keresték. A létesítendő sertés-hizlalo gyökeresen segít a bajon. Ezután nem kell a henteseknek idegenből fedezni szükségleteiket, a hatalmas telep bőségesen ellátja az aradi piacot kész áruval és véget vet az áldatlan viszonyoknak. Az alapítók küldöttsége ma egy beadványt nyújtott át a törvényhatóságnak Varjassy Lajos polgármester útján, melyben elmondják, hogy a város területéből a Ménes völgyben, az arad-csanádi vasutak megállójánál 31 kis hold földet kérnek ingyen és 19 kis holdat megakarnak venni. Kérnek azonkívül 15 évi adómentességet és kérik 3 kisebb épület megépítését.

Tekintettel a tervezett telep nagy közgazdasági jelentőségére, a legjobb fogadtatásban részesült a kérelem a tanács részéről és bizonyára a gyáralapítási bizottság, valamint a törvényhatóság készséggel adja meg a kívánt dotációkat.

Az új részvénytársaság egyelőre ötszáz-ezer korona alaptőkével alakul meg. Az alaptőke legnagyobb részét már előre le is jegyezték és a vállalat megalakulása most már egyedül a város támogatásától függ, aminek egyébként semmi akadálya sincs.

A beadvány szövege ez:

Tiszteletes Törvényhatósági Bizottság! Tisztelettel alulírottak egy 10,000 darab sertés befogadására alkalmas sertés-hizlalo telepnek részvénytársasági alapon való létesítésén fáradozunk és ennek megvalósításához kérjük a tekintetes Törvényhatósági Bizottság nagybecsű támogatását. Kerestünk méltányos elbírálásánál vezesse a tekintetes Törvényhatósági Bizottságot mindenekelőtt az a szempont, hogy az általunk létesítendő sertés-hizlalo teleppel megoldást nyer a város tekintetes Tanácsának azon régi terve, hogy a város belterületéről a sertés-hizlaldák a periferiákra helyeztessenek ki és valamelyes intézkedéssel Aradváros közlemezési piaca olcsóbbá tétessék.

Ezeknek előrebocsátásával kérelmezünk a várostól a Ménes völgyben 6682. A) 3. helyrajzi szám alatt 31 hold földet a 1100 négyzetméter nagyságban ingyen, a tulajdonjog átengedésével és a mellette fekvő ugyanazon helyrajzi szám alatt levő 19 holdra méltányos árban elővételi jogot 10 évre. Továbbá kérjük az állategészségügyi szolgálat ellátására az állatorvos részére egy hivatalos helyiségnek, továbbá egy kényszer szuro helyiségnek és a henteslegények részére egy olcsó szobának való felállítását, végül pedig tizenöt évi adómentességet.

Tiszteletteljes kérelmünk teljesítésénél a következő momentumokat ajánljuk a tekintetes Törvényhatósági Bizottság szives figyelmébe.

A létesítendő telep, melynek vázrajzát ide mellékeljük, 10,000 darab sertés befogadására, malommal, irodahelyiségekkel, munkásoklakásokkal, istállókkal, kocsiszínekkel, iparvállalat felszerelve, Aradvárosának egyik legnagyobb és közgazdasági jelentőségében legelső intézménye lesz.

A telep szállásainak nagy befogadó-képességét tekintve, Aradvárosát jelöli meg a délvidék sertés-kereskedelmi és bizlalo emporiumának és mint ilyen központnak, Aradváros közvagyonosodása körül jelentős szerep nyilik, különösen a jövőben.

Egyelőre csak a jelen situatio festésével mutatunk rá arra, hogy milyen eminens városi érdekek diktálják a létesítendő részvénytársaság határozott támogatását. A város által létesíteni tervezett sertés-telep a város közönségének 250.000 korona újabb kiadást jelentett és a tervezett intézmény az általunk létesítendő hizlalo telepnél jóval kisebb méretek szerint készült volna el. Miután pedig a hizlalo-knak a város belterületéről való kihe-lyezése már ma is parancsoló szükséglet képez, egy ilyen telep létesítésének elhalasztása nem jelenti egyszersmind a megoldás teljes feladását is. Tehát akkor, amidőn egy részvénytársaság csekély támogatása fejében a város közönségét ilyen nagy teher viselésétől menti fel, Aradváros tekintetes Törvényhatósági Bizottsága bizonyára készséggel adja meg azokat, a tervezett nagy összegnél jóval kisebb értékű kedvezményeket, melyek a részvénytársaság létesülését lehetővé teszik.

Fontos szerepet vállal magára a telep Aradváros közlemezésének ellátása körül is. Amint azt Budapest—Kőbánya, Győr, Barcs és Pécs példája igazolja, ott ahol nagyszabású sertés-hizlalo kultiválnak, a közlemezés ellátása jóval könnyebb és mindig kedvezőbb, mint más városokban, ahol a sertés-hizlalo beszerzése nehézségekbe ütközik. Aradváros közönségének évi sertés-szükséglete körülbelül 20,000 darabra tehető, melyből kerekszámokban kifejezve 14,000 darab esik a közbizalom-hizlalo és 6000 darab a magánosok által levágott sertések száma. Ahol ilyen nagy a közlemezés, ott fel kell merülnie annak a kérdésnek, hogy milyen módon történik ennek a nagy quantumnak beszerzése?

Aradváros ma, ahelyett, hogy sertés-kivitel központ volna, amire pedig minden előfeltétel mintegy kijelöli, sertés-behozatali piac, ami természetesen hozza magával a drágább piaci árakat.

A hentesek kénytelenek szükségleteiket idegenből fedezni és ha valahol a környéken zárlat van, ugy távolabbi piacokról szerzik be sertésállományukat, ami időben és pénzben a közlemezés megterhelését jelenti. Egész más-ként alakul a helyzet, ha Aradvárosban egy 10,000 darabra berendezett sertés-hizlalo áll a fogyasztó közönség rendelkezésére.

Minden momentum tehát a mellett szól, hogy a közlemezési piac értékes faktort nyer a tervezett sertés-hizlalo telepben. Holéyn való-nak tartjuk felemlíteni, hogy milyen értékes segélyt nyer a város közönsége a telepben a tervezett konyhakertészet számára. Tudvalevő dolog, hogy a sertés-trágya a konyhakertészet kultiválásának legnékülözhetetlenebb kelléke. Ha tehát — ami különben csak rövid idő kérdése — a város a konyhakertészetet megvalósítja, a sertés-hizlalo-telep készséggel köt szerződést a várossal a konyhakerteknek trágyával való ellátására. De szinte kimerithetetlen azok-nak az előnyöknek felsorolása, melyek a város számára hasznalhajtóknak mutatkoznak.

Anélkül, hogy a jövőben a telephez csatolandó új iparágakról szólnánk, mint a már most is tervbevevett szalámigyar, husfeldolgozó és nagyszabású digestor felállítás, mely új iparágak a már alkalmazott 60—100 munkáson kívül újabb 150—200 munkásnak nyújtanak biztos megélhetést, már a kezdet stádiumában is jelentős szerepe lesz a telepnek ugy a közvagyonosodás, mint pedig a város közönségének szempontjából.

Nagy mérvben fokozódik az idegen forralom, miután a sertés-hizlalo telep működési köre egy egész országrészre terjed ki. Határozottan emelkedni fog a süldősertés behozatala és Aradot a süldősertés kereskedelem központjává teszi a létesítendő telep. Az itt felsorolt előnyökön kívül megemlítést érdemel azon kö-

rülmény is, hogy a felállítandó telep állandóan foglalkoztat 60—100 embert, ami szintén előnyös elbírálást igényel. De minden más szemponttól eltekintve, már maga azon tény, hogy Aradvárosa egy új és nagyszabású telep-pel gazdagodik, melyben hathatós faktort nyer a közlekedés olcsóbbá tételéhez, érdemessé teszi a létesítendő vállalatot arra, hogy Aradváros tekintetes Törvényhatósági Bizottsága a legmesszebbmenő támogatásban részesítse. És miután a tekintetes Törvényhatósági Bizottságot mindenkor a közérdek önzetlen és legjobb szolgálata vezette, most sem fog elzárkózni e méltányos kérés teljesítésétől, módot nyújtva ez által arra, hogy Aradváros fejlődése, vagyosodása egy új és életképes vállalkozással előbbre vitessék. Kiváló tisztelettel Aradon, 1909. november hó 22. Kintzig János, Andrányi Károly, Gutzjahr Mihály, Löbl Gyula, Leopold Zsigmond, Vörös Henrik, Verzár Márton, Nemes Géza, Éles Géza dr., Vajda Zsigmond, Funkelstein József, Dobró Pál, Nussbaum Zsigmond, Szántay Béla, Montag Manó, Csillag Lajos.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Affér a moziban. Néhány héttel ezelőtt az Osztrák-magyar bank aradi fiókjának egyik tisztviselője elment az *Uránia* moziba, ahol helyet foglalt megváltott jegye alapján egyik egy koronás áru helyen. Alig telepedett le, hozzá lépett egy jegyszedő és felkérte, üljön más helyre, mert az általa elfoglalt helyet és a mellette levő két széket az ezredesnek tartották fenn. A bankhivatalnok nem hagyta el helyét, mire a mozi egyik tulajdonosa, Koch odament hozzá és előbb felhívta, hogy üljön át más székbe, mert az az ezredes részére van fenntartva, majd mikor a banktisztviselő azzal az indoklással, hogy megváltott jegye alapján bármely el nem foglalt és számozatlan helyre joga van leülni és állítólagos fenntartott helyeket nem köteles respektálni, — nem állott fel helyéről, Koch megfenyegette, hogy kifogja vezettetni a moziból. A sértő hang miatt a bankhivatalnok másnap lovagias uton kért elégtételt Koch-tól, aki azonban nem nevezte meg megbízottjait, mire a bankhivatalnok a büntető járásbírósnál tett ellene feljelentést becsületsértés miatt. Ma tárgyalta az ügyet Bozóky Mátyás járásbíró. Koch beismerte, hogy a panasz tárgyává tett kifejezéseket használta, de azzal védekezett, hogy azt ingerültségében tette, mivel a panaszos bankhivatalnok a fenntartott helyet, annak dacára, hogy ő ugyanolyan értékű más helyet ajánlott fel neki, nem volt hajlandó elhagyni. Viszont a panaszos azt állítja, hogy Koch olcsóbb, 80 filléres helyre akarta ültetni. A bíróság az eljelentéses állítás tisztázására elrendelte több tanúnak a kihallgatását.

§ Utcái harc. Argyelán György, Hegyes Simon és Bosnyák János, az aradi közös-konyha éthordói ez év október 17-én ittás állapotban, énekelve mentek haza a moziból. Amint a Teleky-utcába értek, több fiatalemberrel találkoztak, akiknek egyikét Bosnyák János meglökte. Az ismeretlen fiatalember erre pisztolyt rántott elő és abból Bosnyák tenyerébe lőtt. A közös konyha éthordói erre hazafutottak, mindegyikük egy-egy disznóóló kést vett magához és azzal végig rohantak a Teleky-utcán, mindenkit leszurással fenyegetve. Az utcai járókelők közül Breinhart Sándort, Gál Sándort, Erdélyi Ferencet és Dávid Zoltánt megtámadták, de ezek elmenekültek és így a támadóknak nem sikerült megsérlemezniök. Közsérend elleni kihágás miatt ma vonták őket felelősségre Bozóky büntető járásbíró és ezért Argyelán György és Hegyes Simont 14—14 napi, Bosnyák Jánost 10 napi fogházbüntetésre

ítélte. Érdekes, hogy máig sem sikerült kinyomozni, ki lőtte Bosnyák János tenyerébe, ami az egész utcai harc előidézője volt.

Gróf urak detektívkezen.

Letartóztatott utasok.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, november 22.

E héten szenzációs ügy foglalkoztatta a budapesti policiát. A hatodik kerületi kapitányságra bekísért a detektív egy magyar grófot, aki Berlinbe akart csábítani egy fiatal leányt.

A detektív meghallotta valakitől, hogy a fiatal gróf, aki elég szűkös viszonyok között él a fővárosban, napok óta kecségető ígérekkel üldözte P. Gábor pékmester Józsa nevű, tizenhét éves leányát, akit ráakart venni, hogy szökjék meg szüleitől és dobja magát egyik német mánásbarátja karjaiba. A berlini gróf dúsgazdag ember, nagy birtokai vannak Németországban és Budapesten való tartózkodása alatt, az utcán találkozott P. Józsaival, aki fölötté megnyerte tetszését. A találkozás napjától azután a magyar gróf igen gyakori vendég lett P. Gábor péküzletében, ahol órákig kapacitálta a szép leányt, hogy szökjék meg milliómos barátjával.

A sok rábeszélés megszédítette P. Józst, aki végül hallgatott a mánás jó tanácsára és hajlandó volt utra kelni a berlini gróffal. Szerdán vonatra is ültek. Már kényelmesen elhelyezkedtek egyik első osztályú kocsii fülkéjében, amikor váratlanul ott termett a detektív.

— Gróf ur — szólott — önök nem utazhatnak. Tessék leszállni és kövessenek a kapitányságra.

A fiatal mánás elsápadt, az ajkát harapdálta izgatottságában, majd remegő hangon kikergette magának, hogy utazását megzavarják. Hogy így, meg úgy, majd ő megmutatja, még a főkapitány is bucsuzhatik állásától, ha a detektív el nem kotródik.

De az uri fellépés is csődöt mondott. A titkosrendőr biztos volt a maga dolgában és a három tagu társaságot bekísérte a hatodik kerületi kapitányságra. Persze, a kitűnő fogásnak nem nagyon örültek a kapitányságon, ahol keztyüs kézzel intézték el a detektív följelentését. A mánás, az elcsábított leány és a berlini gróf csak addig maradtak a rendőrségen, amíg telefonértesítés nem érkezett, hogy azonnal el kell bocsátani őket. Szóval, a derék főurnak még csak a hajszála sem görbült meg.

De csodálatosképen, a detektívnek sem.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Székely Otthon. A Székely Otthon vasárnap délután a Park-vendéglőben elnökválasztó közgyűlést tartott, amelyen az Otthon elnökévé egyhangulag Koncz Gyula máv. főellenőrt, az Otthonnak több éven át volt elnökét választották meg. A választás után küldöttség hívta meg az új elnököt a közgyűlésre, aki tartalmas programbeszédben vázolta a tisztikar jövő teendőit.

(*) A Magyar államvasut altiszti köre november hó 26-án választmányi ülést tart, és ugyan ez este felkéretnek a tagok és kedves családjaik minél számesebben megjelenni, mert Biró Tamás tagtársuknak eltöltött 25 éves szolgálati jubileumát az altiszti kör helyiségében ünnepelek.

(*) Az aradi izr. jót. nőgyűlet és népkonyha választmánya e hó 24-én (szerdán) délután 3 és fél órakor az izr. hitközség tanácstermében ülést tart, amelyre a választmány tisztelt tagjait ez uton is meghívja Neuman Fürst Mária elnök. Tárgy: Ruha kiosztása szegény leánytanulók között és folyó ügyek.

A bécsi merénylet.

Ki küldte a mérges pilulákat?
Meggyanusított volt főhadnagy.

Távirati tudósítónk.

Arad, november 22.

A bécsi vezérkari tisztek ellen intézett merénylet ügyében, amelynek tudvalevőleg halottja is van és amelyről legutóbb részletesen megemlékeztünk, még mindig eredménytelen a nyomozás. Több egyént gyanusítanak a merénylet elkövetésével, de eddig egyik ellen sem sikerült bizonyítékokat beszerezni. Bécsből a következő újabb részleteket jelentik az ügyben:

A vizsgálat.

A megindított vizsgálat alapján megállapították, hogy a merényletet tulajdonképpen ama tisztek ellen irányították, akik a novemberi előléptetésekig a különböző ezredekben és zászlóaljokban mint főhadnagyk működtek, a vezérkarba szolgálattételre voltak beosztva és ez év október havában századosokká kineveztek volna őket. A legutóbbi kinevezések alkalmával mindössze 25 a vezérkarhoz beosztott főhadnagyt vettek fel, mint kapitányt a vezérkarba. Ezek közül 10 Bécsben maradt. A többi vidéken van. A Bécsben maradt 10 százados — mint megállapították — kivétel nélkül kapott a mérgekeverőtől pilulákat, melyek tiszta ciankálit tartalmaztak. A vezérkarhoz beosztott számos oly főhadnagy, kik ez alkalommal előléptetésben nem részesültek, nem kapott ily küldeményt. Vajjon a vidéki vezérkari főhadnagyk, kik legutóbb előléptek, kaptak-e ily mérges pilulát, az még nincs megállapítva. A vizsgálat eddig csupán kombinációkra van utalva a tettest illetőleg és lehetségesnek tartják úgy azt, hogy a tettes katonai körökben van, mint azt, hogy a polgári osztályhoz tartozik és a legutóbbi előléptetési lajstrom alapján szemelte ki áldozatul az előtte személyesen ismeretlen tiszteket.

Eddig 11 esetet állapítottak meg, amelyben a mérgezést megkísérelték. E 11 vezérkari tisztt közül az egyik vidéki. A rendőrség és katonai hatóság közösen fáradozhatatlanul dolgoznak a rejtélyes ügy kiderítésén.

Ki volt a merénylő?

A katonai nyomozó hatóság gyanusítja a merénylet elkövetésével Fürbach volt főhadnagyt. Feltűnő ugyanis, hogy a ciankálit tartalmazó leveleket azok kapták, akik Fürbachot rangsorban megelőzték és akikkel Fürbach összeköttetésben volt. Fürbach időközben rossz utra tévedt, de a volt bajtársaknak erről sejtelmük sem volt és fentartották vele az összeköttetést. Abból is következtetik, hogy Fürbach volt a merénylő, mert a címzettek lakása nem volt a borítékra írva. Fürbach ugyanis tudja, hogy ilyen esetben a leveleket a vezérkari hivatalban kézbesítik.

A nyomozást természetesen más irányban is folytatják. Ma délelőtt meghallgattak egy szakértő gyógyszerészt arra nézve, hogy a pilulák szakértői módon voltak-e csomagolva. A hadi iskolában is vizsgálatot tartanak. Néhány évre visszamenőleg megvizsgálják a* növendékek írásbeli dolgozatait és megállapítják, nincs-e közöttük olyan írás, mint a milyen a borítékon látható.

A gyanusítottak közé tartozik egy fiatalember, aki a hetedik kerület egyik gyógyszer-tárában október 29-én megjelent és azt kérdezte, hol lehet engedélyt nyerni fotografálás céljaira

nagyobb mennyiségű ciankáli beszerzésére. A gyógyszerész megmondotta, hogy írjon kérvényt és abban jelölje meg, milyen célra kell a mérreg. A fiatalembert azóta nem látták.

A kiadott személyleírás szerint ez a fiatal ember mintegy 160—165 cm. magas, karcsu, szőke haja, vilmos-bajuszt viselő, széles száju, kékszemű egyén volt. Rossz németiséggel és idegen kiejtéssel beszélt. Ma egy vezérkari százados fenyegető levelet kapott, de nem tudni még, hogy ez a levél összefügg-e a ciankális esetekkel.

Ejjelel jelentő tudósítónk: A tettesnek még most sincs semmi nyoma. A merénylő szétküldözött leveleiből annyit kiderítettek, hogy a tettes minden valószínűség szerint csak lengyel vagy magyar lehet. Ezt onnan következtetik, mert a levél helyesírási hibái között az „abreissen“ szó így van írva: „abreissen“, ami a levél írójában lengyel vagy magyart sejtet.

Schönaich hadügyminiszter kétezer korona díjat tűzött ki a tettes kézrekerítésére.

Az áldozat.

A halálpilulák áldozatának, Mader Rikárd századosnak holttestét tegnap exhumálták Bécsben.

A Hladik dr. főorvos által megállapított boncolás kétségtelenül megállapította, hogy az elhunyt százados gyomrában tetemes mennyiségű ciankáli oldatot lehetett találni.

Merényletterv Rotschild ellen.

A felrobbant levél.

Távirati tudósítás.

Arad, november 22.

Bécsből érkező hírek szerint az ottani világhírű Rotschild-bankház főnöke ellen előbb levélben hangoztatott fenyegetésekkel kísértek meg zsarolást, majd pedig tegnap már merényletet is követtek el. A báró megölését robbanó szerrel szándékoztak végrehajtani. A kissé kalandosan hangzó merényletről a következő tudósítást kaptuk:

Rotschild báró néhány nap előtt levelet kapott, melynek feladóhelye postai bélyegzője szerint felső Szilézia. A munkáskézre valló írásban azt adják tudtul a pénzkirálynak, hogy élete nincs biztonságban, mert *gyilkos merénylet készül ellene*. A halál elől azonban van szabott áru menekvése. Ha — mondja a levélíró — huszonegyezer koronát juttat a levélben megnevezett egyén kezéhez, az életét biztosítja. Ugyanilyen tartalmu figyelmeztetést juttat a báró berezai jószágigazgatójához is.

A levél a bécsi rendőrséghez került, mely széles körű nyomozást indított, még pedig oly irányban, hogy a levélben megnevezett pénzátvevő szerepéről óhajtott első sorban meggyőződést szerezni. Egy szociáldemokrata munkásvezér volt megnevezve, aki a pénz átvételére fel van hatalmazva. Kiderült, hogy ennek az egész ügyhöz abszolút semmi köze nincs.

Míg a rendőrség a nyomozást erélyesen folytatta, addig úgy látszik a komplot szövi már tettekkel váltják be fenyegetésüket. Tegnap ugyanis egy Strahotta nevű tanító, aki a bárói családdal bensőbb viszonyban van, mint ennek vendége a *silbersdorfi* vadászterületen vadászott. A cserkésző tanítót utjában egy lakájnak öltözött alak tartóztatta fel.

— Ezt a levelet kellene a méltóságos urnak kézbesítenem, aki itt vadászik. A szomszéd kastélyból küldik ki — és megnevezte Rotschild báró egyik elékelő szomszédját.

— Sziveskedjék uram ön átvenni a leve-

let és eljuttatni a címre. A tanító átvette a levelet és folytatta utját.

Alig tett néhány lépést, a levél a tanító felsőkabátjában felrobbant és súlyosan megsebesítette. A robbanás zajára elősietett hajtók gondoskodtak a sebesült ápolásáról és hazaszállították a vadászterülethez közel fekvő lakóhelyére, Lüttgesthalba.

Azt hiszik, hogy a felrobbant levél átadása és a fenyegetések között összefüggés van.

Fedák Sári Budapesten.

Színházat akar építtetni.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, november 22.

Szombaton délben Budapesten, a Semmelweis-utcából kifordulva, egy magas termetű, feltűnő elegáns hölgy sietett a Kossuth Lajos-utca végéig az Eskü-tér irányában. Balra szinte a felismerhetetlenségig le volt fátyolozva, a járókelők közül többen Fedák Sarit, a magyar színpadtól megvált primadonnát ismerték fel benne. Néhányan nyomon követték a művésznőt és egy fiatal ember, kezdő és lelkes újságíró, az Eskü-térnél megszólította.

Fedák Sári megdöbben az első pillanatban, aztán nyilván tettett hidegvérűséggel csak ennyit jegyzett meg:

— Uram, ön nagyon téved.

Azzal sarkon fordult és nagysietve egy kétfogatu bérkocsiba szállt.

A művésznő már hetek óta tárgyal egy budapesti háztulajdonossal, ügynöke útján. Kiszemeltetett magának egy telket, mely a hatodik kerület egyik legforgalmasabb helyén fekszik. Fedák Sári ugyanis színházat akar építtetni a hatalmas telken, melynek helyén most egy rozoga sarokház áll. A telek megvétele azonban egyelőre függőben marad, mert a háztulajdonos, aki ismert nevű fővárosi bizottsági tag, magas árt szabott, úgy, hogy a művésznő, kiről mindenki tudja, hogy könnyelműen nem dobálja a pénzét, egyelőre megfontolás tárgyává teszi a telekvételt s megbizta ügynökét, hogy nézzen egy másik saroktelek után, amely alkalmas volna egy operett-színház építésére.

Szó volt arról is, hogy Fedák Sári megveszi a nemrégiben bezárt Parisiana-orfeumot s operette-színházzá alakíttatja át. Tulajdonképpen azért is jött Budapestre, hogy e helyiséget megnézzék. Amint azonban kocsija a Szerecsen-utcaba fordult s megpillantotta a házak közé beékelte épületet, le se szállt, hanem továbbhajtott, mert e helyiség már homlokzatáról ítélve is alkalmatlan arra, hogy nagyobb méretű színházzá lehessen átalakítani.

A művésznő, mint hírlik, el akarja adni birtokát, akadt is már rá vevő, kivel tárgyalásokat folytat s ezen a pénzen fogja felépíttetni budapesti színházát.

A vállalkozásairól keringő sokféle verzió is csak azt bizonyítja, hogy a művésznő nem tud megválni a deszkáktól s előbb-utóbb meg fogja lepni Budapestet, bármennyire ígérte is, hogy sohase fog többé visszatérni hozzánk.

Nagy Sándor beszámolója. Nagy Sándor dr., a nagylaki kerület országgyűlési képviselője vasárnap beszámolót tartott *Földeákon*. Bugyi István pártelnök üdvözölte a képviselőt, aki lelkes szavakban ismertette az önálló bankért folytatott küzdelmet. Indítványára kimondotta a népröplés, hogy felir az országos pártba és bejelenti csatlakozását a bankért folytatott küzdelemhez, valamint kéri ennek az országgyűlés elé való terjesztését. *Justh* Gyula pártelnöknek üdvözlő táviratot küldtek.

Görgey Arthurról.

Hogyan történt a világosi fegyverletétel? Részletek Hatvany Lajos felolvasásából.

*

A vasárnapi Kölcsey-zsuron Hatvany Lajos, a „Nyugat“ értékes tagja, Gyulai Pálról olvasott fel kedves emlékeztetéseket. Elmondotta többek között azoknak a sétáknak történetét, amikor mint egyetemi hallgató hazakisérhette Gyulait az előadásokról.

Egy ilyen séta közben történt, hogy az Arany-szoborhoz érve, Gyulai felejtethetlen barátjáról, Arany Jánosról kezdett mesélni. Az öreg Gyulai ilyenkor annyira belemelegedett emlékeibe, hogy egész Arany-jellemzést mondott el a szobor előtt. Majd felelevenítette azokat a szép idöket, mikor Szalontára ment Aranyékat meglátogatni.

„Egyszer későn este — mondotta Gyulai — váratlanul toppantam be Aranyékhoz. Arany Jánosné, mint minden igazi magyar gazdasszony, bőséges vacsorát akart adni vendégének és így talán mentegetőzésből sóhajtozni kezdett, hogy alig tud kapni valami harapnivalót a faluban. En ekkor tréfásan odaszóltam Aranyénak:

— Ne féljen, nem maradok adósa. Megfizetem a kiadásait.

Arany, aki nem igen volt barátja a tréfálkozásnak, haragosan Gyulaira nézett:

— Hát a sötét és paprikát nem fizetted meg!?

*

... Egyszer egy vacsorán voltam Gyulainál — mesélte Hatvany — amikor Görgey Arthur, Görgey István, Lévy József és Kozma Andor voltak nála. Szó került Görgey Arthur kifejezésteljes szemérről. Görgey maga nagyon büszke volt a szemére.

— Van a szememben valami... — mondotta Görgey. Hogy is hívták azt a német filozófust, aki beszélt arról az emberfajtáról... arról az új emberfajtáról.

Hosszu tanakodás után kisült, hogy Nietzsche gondolja. Az Übermenschet értette, aki alatt viszont valami olyast gondolt, mint Carlyle hőst.

— Hát Übermensch szemem van. Akire ránézek, abban megfagy a vér. Amikor Világoson elhatároztam, hogy másnap leteszem a fegyvert, azt mondtam Pista öcsémnek:

— Most körülmegyek a táborban és megmondom a fiuknak, hogy pucolják ki a fegyvert, hogy tisztán adjuk át az oroszoknak.

Pista könyörgött, hogy ne tegyem, mert lelőnek. Erre mondtam neki:

— Akire én ránézek, az meg se moccan.

Azután kimentem, körüljártam a tábor. Este volt. A fiuk csoportokba verődve énekeltek és főzték a vacsorát. Megálltam az egyes csoportok előtt és kiadtam a parancsot. A fiuk mind elcsendesedtek és hozzákézdtek a fegyverpucoláshoz. Egyszer amint az egyik csoporttól épen elakartam menni s megfordulok, hát látom, hogy az egyik legény rám emeli a puskát. Nem szóltam semmit, csak mereven néztem rá. A legény nem állta ki a nézésemet, rögtön úgy tett, mint aki pucolja a fegyvert...

*

Gyulai beszélte Hatvanynak ezt is:

— Szegény Deák mondta előttem a királyról:

— Ha ilyen ember nem király, hanem képviselő lett volna, azok közé a képviselők közé tartozott volna, akik sohasem beszélnek, meghallgatnak minden beszédet, de végül mindig jól szavaznak...

*

A király egyszer Visegrád környékén vadászott és kapott Görgey szőlőjéből pár kosárral. A szőlő izlett a felséges urnak, meg is dicsérte és ami maradt, Bécsbe küldte. Azóta a király min-

den évben kap Görgey szőlőjéből, persze Görgey férjes hűgának névjegyével. Görgeyek viszont vadat és szép köszönő levelet kapnak viszonzásul a királytól.

Bűnök egy budai gőzfürdőben.

Leleplezések Rozsnyai-Hoske Kálmánról.

Távirati tudósítás.

Arad, november 22.

Vasárnap reggel Boda Dezső dr. budapesti főkapitány ezt a levelet kapta:

„Méltóságos Uram! Tizenhárom éves fiam az utóbbi időben vasárnaponként rendszeresen fürödni járt a Szent-Lukács népgőzfürdőbe. A vidor, jókedvű gyermeket feltűnő szomorúság fogta el. Mind sápadtabb lett, sóhajtozott. E különös változás feltűnt nekem, vallatni kezdtem és sarokba szorítva, szerencsétlen fiam nagy könnyhullajtások között iszonyu dolgokat mondott el. Egyszer véletlenül betért a Szent-Lukács-fürdő népgőzfürdőjébe. Ott egy uriember erőszakkal behurcolta a gőzbe s fajtalanokdott vele. A fiu azóta többször volt ott. Elmondotta még, hogy minden vasárnap egy sereg gyerekek ugyanannyi idősebb emberrel egész nyíltan, többnyire pénzért fajtalanokdik. Hogy meggyőződjek arról, igazat mond-e a fiam, a múlt vasárnap magam mentem el a gőzfürdőbe; ott rettenetes jeleneteknek voltam a tanuja. 30-40 fiu s ugyanannyi idősebb ember ruhátalanul táncolnak, női hangon énekelnek, hajukba virágot raknak és a padok alatt, félreeső helyeken, mint a héringek összezúfolva, a legförtelmesebb dolgokat végzik. (Itt a levélíró elmondja, mi minden történik vasárnaponként a népgőzfürdőben, de a dolgok természeténél fogva a levélnek ez a része reprodukálhatatlan.) Ez egész nyíltan folyik. Méltóságos Uram! Küldjön ki detektiveket a fürdőbe s meggyőződik, hogy milyen alálóságok történnek ott.

Egy vasuti alkalmazott.”

A főkapitány a levél vétele után több detektivet küldött ki a Szent-Lukács-fürdő népgőzfürdőjébe. A detektivek délután 3 órától 6-ig figyeltek és megdöbbentő dolgokról győződtek meg. Már a kora délutáni órákban megindult a népvándorlás a népgőzfürdőbe, 14-16 éves fiúk, inasok, tanulók, csavargók vonultak fel örgebb urak, fiatal emberek társaságában. Hamarosan megtelt a fürdő anyanus ifjakkal, öregekkel és a leggyalázatosabb tivornya vette kezdetét, amelyet leírni lehetetlen. A legszemérmelenebb nyíltsággal, a fürdőalkalmazottak szemeláttára folyt a dorbézolás a fejletlen gyerekek s az elvetemült felnőttek között.

A férfiak a fürdőben egymást női neven szólították. Ilyen nevek szerepeltek: Aranka, Ezred Marcsa, Felhő Klári, Zsazsa, Paraszt Mari, Tini, Postás Klára, Géza, Lysisfrata, Aspasia stb. Legünnepeltebb volt Aspasia, akit virágfüzerekkel ékesítettek körül, becézték és cukrokkal kedveskedtek neki. De a többi gyerekek is kapott virágot s ennek ellenében vékony, női hangon kellett nekik énekelni és táncolni. A detektivek, amikor mindezekről meggyőződtek, elállították a kijáratokat, s hangos szóval, a törvényre való hivatkozással felszólították a fürdőben levőket, hogy öltözzenek fel és közzölték, hogy beviszik őket a főkapitányságra. A váratlan felszólítás óriási riadalmat keltett a társaságban. Mindenki menekülni akart, de csak kevesen szabadulhattak.

Tizenhat fiut és több felnőttet a detektivek összefogtak és bevitték a főkapitányságra. Itt a központi ügyeletes tisztviselő hallgatta ki őket. A fiuk között van: tanuló, cipész, kőfaragó, hentes-segéd, szabó, molnár, evőszköztisztító, urasági inas, kereskedő segéd, ruhatisztító. A felnőttek között van: Király Aladár 30 éves magánhivatalnok, Béni János borbélymester, egy erzsébetfalvi cukorkereskedő, a ki megszökött s a nevét se tudja a rendőrség, Neuwirth Zoltán 23 éves pincér, Török Mihály

evőszköztisztító, Kurta Ignác 19 éves inas, Balázsovits Béla 36 éves, a Pátia-nyomda alkalmazottja. A fiuk egybehangzóan bevallották, hogy az orgiák már hónapok óta folynak a népgőzfürdőben. Igen intelligens urak vitték őket oda és egy ilyen délutánért 5-20 koronát fizettek nekik fejenként. A fürdő alkalmazottak tudtak a dolgokról, sőt busás borralalókat kaptak úgy az uraktól, mint a fiuktól. Sőt csak azokat a fiukat erőszakkal be a gőzfürdőbe, akik fizettek nekik.

Török Mihály, aki a társaságban a Zsazsa nevet viselte, elmondta, hogy őt az Erzsébet-téren ismerték meg, inna vitték a fürdőbe, ahol felavatták, homokot szórva a fejére Zsazsa névre keresztelték. Kurta Ignác a Velence-kávéházban ismerkedett meg a hitvány társasággal. Az egész társaság valóságos bünszövetkezetet alkotott, amely nemcsak a fürdőben folytatta üzemeltet, hanem tagjait uri emberekhez is szállította.

Török Mihály azt vallja, hogy őt az aradi származású Rozsnyai Kálmán (Van der Hoske) lakására is elvitték és 10 koronát kapott. A fürdőnek többször bosnyák katonák is voltak a vendégei. A rendőrség nagy erélylyel folytatja a vizsgálatot.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Elvált asszony, operett (A bérlet). Szerda: Svibákok, operett (B bérlet). Csütörtök: Hoffmann meséi, opera (C bérlet). Péntek: Taifun, színmű. Bemutató előadás (A bérlet). Szombat: Taifun, színmű (B bérlet).

* A Backhaus hangverseny. Városszerte nagy érdeklődés előzi meg Backhaus Vilmos világhírű zongoraművész hangversenyét, amely november 28-ikán lesz a Fehér Kereszt szálló dísztermében. Jegyek ifj. Klein Mór könyvkereskedésében kaphatók.

* Hoffmann meséi. Csütörtökön lesz az első operaelőadás, amióta az olasz énekesek eltávoztak a színháztól. Ez alkalommal Offenbach klasszikus operája, a Hoffmann meséi van műsoron. A férfi főszerepet Mezei Mihály, a kolozsvári színház tenoristája énekl. A hármas női szerepben Wlassák Vilma fogja ragyogtatni énekművészetét.

* Taifun. Lengyel Menyhért szenzációs sikerű színműve, a Taifun, amely mindenütt, ahol előadták, hatalmas sikert aratott, pénteken kerül színre először az aradi színházban. Az igazgatóság nagy gonddal készül a japán miliőben játszó darabra és pazar, stilszerű kiállításban hozza színre. A főszereplők a következők: Novák Irén, Zalay Margit, Beregi, Ditrói, Várnay, Polgár, Delli, B. Szabó.

* Aeroplán-verseny Berlinben. Szenzációs látványosságban részesíti publikumát az Urániaszínház. Bemutatja a legutóbb lezajlott berlini aeroplán-versenveket, melyeken a világ leghíresebb aviatikusai vettek részt. Wright, Fahrman, Bleriot, Paulhan, a szerencsétlenül járt Faerber kapitány végzik beláthatatlan közönség előtt röpléseiket. Seholy a világon nem végezte egyszerre annyi aviatikus röplését, mint Berlinben, ahol a hat napos meetingen millió és millió ember nézte végig a szédületes mutatványokat. A nagyszerű képet még csak kedden hozza színre az Uránia és szerdán ismét új műsorral szórakoztatja a publikumot. Megemlítjük még, hogy szabadkai gyilkosságról készült mozgófénykép olyan óriási érdeklődést vált ki a publikumból, hogy a közönségnek engedve, még kedden is előadják. 791

HIREK.

Berényi Gedeon ünneplése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 22

Meleg ünneplésnek volt részese tegnap Berényi Gedeon, a minoriták egykori rendfőnöke, papi működésének ötvenedik évfordulóján. Az ünnepség délelőtt 10 órakor kezdődött a minorita templomban Berényi aranymiséjével. A jubiláns teljes egyházi ornátusban Lakatos Ottó dr. rendfőnök vezetésével az egész papi testület kíséretében vonult be a templom főkapuján és az oltár előtt a kórus kíséretével Te Deumot mondott. Ezután kezdődött az ünnepi nagymise, melynél Berényinek Lakatos Ottó dr., a miskolci, pancsovai és az aradi rendházak tagjai segédkeztek. Evangélium után Fehér Alfréd aradi házfőnök mondott megható beszédet, melyben meleg szavakkal emlékezett meg az ünnepeltől, aki mintaképe volt a magas szentes hivatását lélekkel és munkával teljesítő papnak. Az istentisztelet végén a pápai áldást osztotta ki a jubiláns. A misén a templomi énekar és az aradi Filharmonikus-egylet tagjai működtek közre Sperber Frigyes karnagy kiváló vezetése mellett. Mise után az üdvözlő küldöttségek járultak Berényi elé. Először volt tanítványainak küldöttsége Múlek Lajos vezetése alatt. A küldöttségben részt vettek:

Almássy Pál, Bánhidly Antal br., Fleischer Sámuel dr., Avarffy Ferenc, Lukács Lajos, Lukácsy Lajos, Varjassy Lajos, Vizer Lajos, Kell Lipót dr., Steinitzer Pál, Verzár István, Farkas Ernő, Tagányi Gusztáv, Kádas Kálmán, Széll Ernő, Páris Lajos, Babó Iván, Müller Károly, Kabdebó János dr., Embey Iván, Molnár György, Priegl István, Virth János, Nikolics Döme, Aknay Andor, Múlek Lajos dr., Barabás Béla, Rosenberg Márk dr., Reicher Károly, Szathmáry Gyula, Opre Péter dr., Ring Lajos, Bechnitz Sándor dr. Temesmegye, Kure János kovasszei lelkész, Mandl Vilmos dr., Leitner Ernő dr.

A tanítványok nevében Múlek Lajos mondott szép beszédet, melyért Berényi Gedeon meghatott hangon mondott köszönetet. „Életem alkonyán — ugymond — örömmre szolgál az, hogy egykori tanítványaim között tölthetem napjaimat és jól esik tapasztalni, hogy mindazok, kiket én szeretettel tanítottam, ma is hálával gondolnak rám.” Ezután a rendházak küldöttségét fogadta a jubiláns, aki sürgönyileg és levélben is sok üdvözlést kapott. X. Pius pápa áldását küldötte, Reuter Domokos dr., a minorita-rend generálisa pedig Rómából latin nyelvű üdvözlést küldött. Levélben üdvözölte a jubilánst Csernoch János csanádi püspök, Vörös László volt kereskedelmi miniszter is és még számosan. Délben ünnepi lakoma volt, melyen az ünnepeltnek Jászberényben élő huga és öcséje is résztvettek.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 23-án az időjárás: sok helyütt csapadék, később hűvösebb, szeles.

— Pullitzer Albert végrendelete. A Makóról Amerikába származott és néhány héttel ezelőtt, Bécsben öngyilkosságot elkövetett milliommónak végrendeletét, miut Szanfranciskóból jelentik, megtámadta — a fia. Az öngyilkos, mint emlékezetes — vagyonának legnagyobb részét a bécsi mentő egyesületnek hagyományozta. Pullitzer Walter — ez az elhunyt milliommón fának a neve — azt állítja, hogy atyja az utóbbi időben nem volt teljesen épészű s a mikor végrendeletet készített, nem volt ura szabad elhatározásnak. Az ifjabb Pullitzer Szanfranciskóban jól ismert író és írásszakértő.

— Pécska a vashidja ellen. Följegyzésre méltó dolog történt ma Magyarpécskán a képviselő-testület közgyűlésén. Tudvalévő, hogy évekkor ezelőtt Magyarpécska elhatározta egy vashid elkészíttetését, amely Németszentpéterre vezetne. Később azonban a község megbánta ezt, mert néhány százalékkal emelkedett emiatt a pótdadó. Elhatározták, hogy nem építetik meg a vashidat. Ezt a határozatot azonban megsemmisítette Aradmegye múlt évi egyik közgyűlése és utasította a községet a vashid mielőbb való fölépítésére. Most a község mindenáron szeretné elhuzni az építkezést és a képviselőtestület maradi gondolkodású tagjai a mai közgyűlésen valóságos botrányt provokáltak a hidkérdés miatt. — A tanács mindenáron az építkezés megkezdését akarta, azonban a nagyhangú maradiak leszavazták és elfogadták azt az indítványt, hogy felírják a kereskedelmi miniszterhez s megkérdezik tőle: melyik jobb: a vashid-e, vagy a vasbeton-szerkezetű hid? Ezt az építkezés elhalasztása céljából határozták el, mert amíg megjön a miniszter válasza, addig nem kell megkezdeni az építést. A közgyűlésen legjobban lármáztak Pápa István napszámos és Nagy (Irha) István, aki annak az aggályának adott kifejezést, hogy mégse kellene hidat építeni, mert esetleg háboru lesz és az ellenség felrobantja azt. Akkor ki fizeti meg az árát? Voltak különben olyanok is, akik *tettlegetes* inzultus fenyegetésével hallgattatták el a felvilágosultabb elemeket.

— Thaly Kálmán emlékezete. Pozsonyból jelentik: A pozsonyi Toldy-kör vasárnap leplezte le elhunyt nagynevű elnökének, Thaly Kálmánnak életnagyságu arcképét, melyet a kör irodalmi bizottságának elnöke, Vutkovich Sándor dr. ajándékozott a körnek. Az ünnepies leplezés a kör nagytermében volt előkelő közönség jelenlétében. A pozsonyi ev. teol. akadémia ifjúsága a Himnuszt énekelte, mely után Matuschek Lajos elszavolta Thalynek Bercsényi indulója című költeményét. Az emlékbeszédet Pávai Vajna Gábor dr. kir. tanácsos, a kör elnöke mondta. A beszéd, mely háromnegyed óra hosszáig tartott, kiterjedt Thaly ifjúságára, politikai és irodalmi működésére, főleg Rákóczi hamvainak hazahozatala körül szerzett elévülhetlen érdemeire. Pávai Vajna egyik legmeghittebb barátja volt Thalynek, ki ha Pozsonyban időzött, Pávai családjánál tartózkodott. Az emlékbeszéd után a lepel lehullott a képről. Albert József tanár Thaly Kálmán című ódáját szavalta el, majd az ünnepet Rákóczi imájának eléneklésével fejezték be. A képet özv. Schwartzmayer Jánosné Zaura Hermin festőné festette.

— Nem töltik be a rendőrfelügyelői állást. Az aradi rendőrfelügyelői állásának oktatásával három évvel ezelőtt felügyelői ranggal alkalmazott tisztviselőt bizott meg, főispáni kinevezés után, a törvényhatóság. Mint megirtuk, az állást betöltő Riedt Istvánt Rozsnyó rendőrkapitányává nevezték ki és így üresedésben van a rendőrfelügyelői állás. Mint értesülünk, nem is kerül most sor a betöltésére. A szervezeti szabályzat reformja van napirenden és a polgármester azt tervezi, hogy addig ne történjék meg a kinevezés, míg az állást a törvényhatóság nem szervezi.

— Junga Sebő tárgyalása. Több lap megírta, hogy Junga Sebő ügyét a hadbíróóság legközelebb Budapesten fogja tárgyalni, még pedig Junga betegségére való tekintettel a katonai kórházban. Mint budapesti tudósítónk jelenti, katonai körökben ezt a tényt ma megcáfolták és kijelentették, hogy Junga ügyét az illetékes székesfehérvári hadbíróóság fogja tárgyalni.

— A bizonyítványhamisítók vád alatt. Budapesti tudósítónk jelenti: Langer bíró ma délben hirdette ki a vádtanács végzését a bizonyítványhamisítók ügyében. A vádtanács Földes Gézárt sikasztás, Kónya György segédtanfelügyelőt és Krenkó Géza tanfelügyelői tollnokot megvesztegetés, Kovács István, Révai Manó, Kerek Ignác, Herczog Irén, Fogel Béla előkészítőket, Kapeller Ferenc irnokot, Kiss József raktárost, Moltner Miksát, Zsoldos Adolfot, Gonda József zálogházi gyakornokot okirathamisításért, Szabó Józsefet és Balogh Márkót közokirathamisításért vád alá helyezte. Ez utóbbi kettő ellen egyes vádpontokat elejtett az ügyészség. Egy terhelt ellen a vádtanács megszüntette az eljárást.

— Házasság. Molitorisz József máv. főmérnök ma vezette oltárhoz Novotny Mariskát, özv. Novotny Lajosné bájós leányát. Az esketés tanúi voltak Barabás Béla dr. országgyűlési képviselő és Nagy Lajos vendéglős. A fiatal pár nászutra a Raviérára utazott, a násznépet pedig este Nagy Lajos látta vendégül.

— Stefánia főhercegnő megfenyegetése. Pozsonyból táviratozzák: Gróf Lónyay Elemérné, Stefánia főhercegnő, két héttel ezelőtt névtelen levelet kapott, melynek írója megfenyegette, hogyha az oroszvári kastély bizonyos gesztenyefája alá nem tesz kétezer koronát, *ügy élete veszélyben forog*.

A horcegi udvar feljelentésére egy csendőrfőhadnagy vezetésével hat csendőr, továbbá a budapesti és pozsonyi detektívek erélyes nyomozást folytattak, melynek folyamán megtudták, hogy Szmecana hercegi főerdész két évvel ezelőtt hasonló levelet kapott ugyanazzal az irással. A két névtelen levél összehasonlításából és a további nyomozásból kiderült, hogy a leveleket Pokrócz János és fia István oroszvári lakosok írták. Ma mindkettőjüket letartóztatták.

— Háziipari kiállítás. Érdekes háziipari kiállítást rendezett Aradon a m. kir. Iparművészeti Iskola. Az ötletet a kiállításra K. Lippich Elek miniszteri tanácsos adta meg, aki nemrégiben Aradon tett látogatása alkalmával fölhívta az aradi közönség figyelmét a magyar csipkékre és varrottasokra, melyek már külföldön jó elismerést és sikert arattak. Jelenleg Aradon a magyar kir. Iparművészeti Iskola igazgatósága rendezett egy háziipari kiállítást a városháza tanácstermében (I emelet jobbra), hogy a külföldön nagy sikert ért műipari termékeket a magyar közönséggel is megkedveltessék. A kiállítás vasárnap nyílt meg s csak szerdáig marad nyitva. Ezután más magyar városba fogják vinni az Aradon el nem kelt műipari tárgyakat. Az érdekes kiállításnak már eddig is sok látogatója akadt, akik elismeréssel nyilatkoztak a szép és izléses dolgokról. Többen vásároltak is, mi annál kedvezőbb, mert a megvásárolt tárgyak azonnal el is vihetők. Többek között dr. Fabry Sándorné megvett egy halasi csipkenyakkendőt. A kiállításon rendkívül változatos és gazdag anyag van fölhalmozva, melyek megtekintésre is érdemesek. Látható itt a halasi csipke és a lipómezei csipkeszerű fehér himzés. Ezenkívül lehet itt látni tarsolyokat, toronali színházi sálakat, egy pár eredeti matyó és rác-himzést, kalotaszegi varrottas párnákat (régir írásos mintákkal) komárommezei zsubrika (aszur) munkákat, pozsonyi sálakat és nyakkendőket, bluzokat, gyermekruhákat, asztalterítőket és miltókat, asztalfutókat, rozsonyi és kalotaszegi fehér és aszur himzésben különböző rece (filet), irr és klópli (vert) csipkéket stb. A kiállítás délelőtt és délután, egész nap megtekinthető díjtalan belépés mellett.

— Apagyilkos leányok. Rémes gyilkosság híre érkezik Nagyváradról. Az ottani fogházba ma délbe bekisértek három fiatal leányt, akik apjukat meggyilkolták. Olajos Julia, Mária és Zsuzsanna a nevük és egy dús gazdag pusztajlaki parasztnak, Olajos Károlynak leányai. Olajos már évek óta rosszul bánt a leányokkal és ezért ők elhatározták, hogy elmennek hazulról. Az apjuk azonban erről halálni sem akart, mire a leányok elhatározták, hogy apjukat elteszik láb alól. Tegnap este, mikor Olajos Károly lefeküdt, a legfiatalabb leány, a tizenöt éves Julia, egy baltával kétszer az alvó apa fejére sújtott, aki azonnal meghalt. A három leány azután a kertben elásták a holttestet. A csendőrség letartóztatta őt és Nagyváradra kísérte.

— El a kolostorba! Nagy feltűnést keltett tavaly az a bűnpör, amelyet Párty Sándor szepesi püspök parancsára indítottak Kovács Klórid és bűntársai ellen. A perben tanúkéhallgatták ki a papgazdasszony volt plébánosát, Platthy Zsigmondot, aki egy gyűlöletesen vallott a püspök ellen, hogy a bíróság meg sem eskette. Platthynek e miatt felettes egyházi hatóságával is meggyűlt a baja. Felüggesztették székesfővárosi hitoktatói állásától s eltiltották, hogy mindazon helyeken papi működést fejtessen ki, ahol a Párty-féle bűnpör ismeretes. Az ítélet felebbezés folytán a primási szentszék elé került, ahol maga Vaszary Kolos hercegprimás elnökölt. A primási szentszék, mint a Magyar Jogélet írja, úgy döntött, hogy Platthy lelki gyakorlatok tartása végett nyolc napra kolostorba vonuljon.

— Különös testvérek. A napokban kisebb lopási esetből kifolyólag egy alsótanyai család került a szegedi rendőrség elé. A kis család, mely az apából, az anyából, egy 14 éves fiúból és 12 éves lánykából állt, — szinte állati tudatlanságban élt a tanyán. A rendőrtisztviselő kérdéseit alig értették meg, a legáltalánosabban használt szavak is ismeretlenek voltak előttük. A rendőrtiszt valamelyik kérdésére a 12 éves lány így felelt:

— Az uram tudja.

— Ki a te urad? — kérdezte meglepődve a rendőrtiszt.

— Hát a Jani.

— Hisz az a testvéred?

— Igen, de az uram is.

A rendőrtiszt érdeklődni kezdett a kis lány szavainak értelméről, de hamarosan megállapította, hogy azt úgy kell érteni, mint ahogy mondva volt. A 14 éves fiú s a 12 éves leány a szülők tudtával és beleegyezésével házasságot éltek egymással. Odakint a sötét, földes tanyában külön háztartást vezettek s minden tekintetben úgy rendezkedtek be, mint házastársak. A rendőrség az állati tudatlanságban felnőtt gyermekeket elvette a szülőktől s az ujszegedi gyermekmenhelyen helyezte el őket.

— Eljegyzés. Tenner Lajos, a Széchenyi-gözmalom igazgatója tegnap jegyezte el Schvarcz Zsigmond, városi törvényhatósági bizottsági tagnak és nejeinek szép és művelt leányát, Erzsit.

— Kell Manó cég ajánlja kitűnő minőségű harisnyait és keztyűit. Telefon szám 673.

131

— Házasulandók figyelmét felhívjuk Bruckner Lipót dus választéku butorraktárára. — Neuman-palota. 3701

— Elmebajos aradi törzsrőmester. A napokban közöltük Szablóczky Gusztáv nyugalmazott törzsrőmester nejeinek azt a fölhevését, amelyben kéri, hogy elmebajos, eltűnt férjéről adjanak fölvilágosítást azok, akik látták. Mint Mezőkovácsházáról jelentik, Szablóczkyt ma délután az ottani vasúti állomáson lerongyolva megtalálták. A tébolyodott embert még ma este aradi lakására szállították.

— Az égő bánya. Cherryből (Illinois) táviratozzák: A St.-Paul Coal Company égő bányájába a mult szombaton beszorult munkások közül ma negyvenet még élve találtak. Ezek közül kilencet már kizottak a bányából. A túlélők egyike elbeszélte, hogy *önmagukat falazták be*, amidőn a robbanás után felismerték veszélyes helyzetüket. Rettenő éhséget szenvedtek. Azt hiszik, hogy *további 71 bányász van még életben*. A hiányzó családtagjai nagy izgatottságban állják körül a tárna bejáratát. Este 6 óráig sikerült a bányában levő munkások közül *hetvennyolcat megmenteni*. Newyorkból jelentik: Hetvennyolc cherry-i bányamunkásnak a megmentését nemcsak magában a helységben, de egész Amerikában a lehető legnagyobb örömmel fogadták. A mentési akció a legnagyobb nehézségekkel járt. Egy angol bányamunkás, ki szintén azok közt volt, kik a katasztrófát túléltek, Descini bányamunkást tettel és tanácsal támogatta, mert őt egyszer már régebben hasonló baleset érte. A mikor a mentők egyike egy megmentett bányászsal kijött a bányából, saját testvére ismert benne, ki már nyolc nap óta volt az égő bányába bezárva. Az életben maradt bányászok olyan módon menekültek meg, hogy valamennyien mélyekben fekvő helyeken befalazták magukat, hogy így magukat a tüztől és az egész tárnát betöltő mérges gázoktól megvédelmezzék. A megmentetteket frissítőkkel magukhoz térítették és a kórházba vitték, hol lábadozni kezdenek és azt beszélnek, hogy már teljesen lemondtak a reményről, hogy őket megfogják menteni. Az éhség és szomjúság rettenetesen kizotta őket, mert lassanként az a víz is, melyet elhullott társaiknak a vizes patakjaiból szereztek, elfogyott. Hogy vannak-e még élő bányászok lent a bányában, nem tudják, de a 78 bányász megmentésének a hatása alatt a mentési munkálatokat a legnagyobb buzgalommal folytatják.

— A „Könyvnyomdászok Szakköre“ és a „Könyvnyomdászok Szakegyesülete“ aradi fiókjai november hó 28 án, délelőlt 10 órakor, Aradon az ipartestület dísztermében szakelőadással egybekötött mintakiállítást rendeznek.

— A Rotschildok vagyona. Egy bécsi újság kimutatást közöl Rotschild Albert báró vagyonáról. A bécsi Rotschild-ház 1904. évi mérlege e közlés szeriat 11.116.594,672 korona 12 fillér tiszta vagyonnal zárult. Vagyis több mint *tizenegyezer millió koronát tesz ki Rotschild vagyona*. Ha 4 százalékos kamatozását vesszük e nagy summának, akkor 440 millió korona a bécsi cég fejének évi jövedelme. A vagyon részletes kimutatása ez: A bankháznak van 63.400.000 forint = 124.264.000 korona (árfolyam érték) májusi járadéka, 132 millió korona 4 százalékos aranyjáradéka, 128 millió korona osztrák koronajáradéka, 122 millió korona 4 százalékos magyar aranyjáradéka, 23 millió Erzsébet-vasúti kötvénye, 121 millió 4 százalékos koronajáradéka, 70 millió februári járadéka, 290 millió korona ezüstjáradéka. Ezenkívül 28.500 darab északi vasútrészvénye és 120.000 darab hitelrészvénye van Rotschildnak. A francia értékpapírok 1231 millió koronával, az angol értékpapírok 2374 millió koronával szerepelnek a mérlegben s az ingatlanok értéke 165 millió koronát tesz. A többi vagyon pedig különféle iparvállalati részvényből áll. A párisi Rotschild-cég ugyanilyen gazdag, a frankfurtinak csak negyedrészt ennyi vagyona van, a londoninak pedig csak kétmilliárd koronája.

— Az eltűnt gavallér. Ilyen cím alatt egy békéscsabai lap nyomán azt közöltük, hogy Müller István hódmezővásárhelyi illetőségű, orosházi földbirtokos több gabonakereskedőt megkárosítva eltűnt egy színészszóval. A fiatal ember apja most kijelenti, hogy a fia semmi inkorrektiséget el nem követett, s viszont az érdekelt gabonakereskedők is kijelentik, hogy őket Müller István nem károsította meg.

— Szélhámós építési vállalkozó. A budapesti rendőrség nyomozza *Königes Ottó Gyula* brassói születésű 35 éves építési vállalkozót, aki különböző szélhámosságok elkövetése után megszökött. Königes szüleinek Budapesten a Hungária-körut 9. szám alatt van házuk. Königes Ottót tékozlása miatt gondnokság alá helyezték és édes apja havonta bizonyos összeget bocsátott rendelkezésére. A költségek embernek kevés volt az apanáza és úgy szerzett pénzt, hogy a hungária-köruti ház felügyelőjével, Kristóffy Frenccel elhitette, hogy a házbérek átvételével édes apja megbizta. A házmester jóhiszeműleg át is adott neki 1500 koronát. Ugyálszik, hogy ez a pénz kevés volt a tékozló fiúnak mert beállított *Arkádusz István* vendéglőshöz s édes apja nevében 1500 korona kölcsönt kért azzal, hogy az összeget a házbérbe beszámítják. A vendéglős a kért összeget át is adta. A szélhámós építési vállalkozó a 3000 koronával megszökött. A bíróság elfogató parancsot adott ki ellene.

— Dzsü dzsicus zsebtolvaj. Budapestről írják: Szombaton éjszaka egy rendőr a Baross utcában igazolásra szólította fel Mály Rezső 26 éves, többször büntetett zsebtolvajt. A tolvaj azonban a rendőrnek támadt s dzsü-dzsü foggással úgy hátrarántotta a kezét, hogy majd kirándult. Hosszas tusa után mégis a rendőr kerekedett felül, Mályt összekötözte és bevitte a főkapitányságra, ahol letartóztatták.

— Köszönetnyilvánítás. Főtisztelendő *Berényi Gedeon* exprovinciális ur vasárnap aranymiséjén előadott zenés-miséje — felkérésemre — szívesek voltak a *Filharmonia Egyesület* tagjai közül Mandl Vilmos dr. elnök, ifj. Szántai Lajos, Persa Péter, Wagner József, Tones Ferenc, Spitz Sándor, Stóhr Mátyás, Robitzek Samu, Ráskai Miksa, Scherhag Ernő, Kárász Győző dr., Boek Béla és Dóka Miklós urak közreműködni. Kedves kötelességemnek tartom, hogy úgy nevezett uraknak, mint a templomi énekhar tagjainak értékes és sikeres közreműködésükért ez uton is őszinte, hálás köszönetet mondjak. *Sperber Frigyes* tanár, templomi karnagy.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban november 22-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságot kötöttek: *Született*: Kaupert János waggongyári munkásnak Károly nevű fia, Juhász József vasúti fűtőnek Mihály nevű fia, Babucz Lajos nyomdászsegédnek Aladár nevű fia, Bartos Zoltán gazdasági írónak Gita nevű leánya, Turkás Mihály napszámosnak Aurélia nevű leánya, Szabó János kocsisnak Katalin nevű leánya. *Meghalt*: Burger Ilona 9 hónapos leány, Mák Imre Mihályné 27 éves napszámosné, Schiller Magdolna 7 hónapos leány, Kruppa Károlyné 39 éves hentes neje, Bondár Margit 1½ éves leány, Smikál János 61 éves járásbíróági végrehajtó. *Házasságot kötött*: Tóth Mihály vasesztergályos Pilyi Erzsébettel, Mahulik József asztalosság Galgóczi Zsuzsannával, Rus János kocsis Covasintian Rozáliával, Tripsa Simon napszámos Martin Ionával, Petrás István bádógos Derányi Juliannával, Milinkovics Miklós asztalos Blaha Gizellával.

— Kossak esz. és kir. udv. és kamara fényképész műterm. Weitzer János utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarz Zsigmond. 3811

— Szabó-féle pármái ibolya szappan a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes illata s bőrpuhító ültő hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyezhet vele. Ha igazán finom szappannal akar mosdani, felesleges, hogy drága külföldi szappant vegyen. Egy darab 70 fill., 3 drb. 2 kor. Készíti Szabó Béla pipere-szappangyáros Miskolcon. Kapható Aradon Vojtek és Weisz, Hánzu Nesztor és Hegedűs Gyula cégeknél. 3943

— Menyasszonyi kelengyék szolid, szakavatott kivitelben legelőnyösebben beszerezhetők Heim J. cégnél Arad, gróf Nádasdy palota, Szabadságtér 20. 3407

— „Nádler-féle Hófehér“ hódít az egész világon. Kapható Vojtek és Weisz drogueriájában Aradon. 4271

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, kőszívnyél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatása.

Természetes vasmentes savanyúvíz. 1942

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Szinye-Lipóczy Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfrakpart 8.

El a szanatóriumba!

Váltóhamisító milliomos fiu.

A Lipótvárosnak — mint Budapestről írják — megint meg van a maga szenzációja. Egy milliomos esetét ismét a szanatóriumba internáltak. Az ügy meglehetősen kompromittáló és ezért sikerült is azt eddig eltitkolni a hirnevűkre oly pedáns szülőknél. Erre annál is inkább szükségük volt, mert a család most tárgyal az illetékes körökkel egy királyi kitüntetés ügyében.

Tudták, ha ez a botrányos ügy napvilágra kerül, elesnek a várva-várt kitüntetésétől.

W. J. gazdag nagykereskedőről van szó, akinek huszonkét éves fia nem örökölte apjának természetét, amennyiben könnyelműbb egy vérbeli mágnásfiúnál. A fiu már évek óta szórja a pénzt a különböző mulatóhelyeken, előkelő maitresseket tart, elhalmozza őket drága ékszerekkel s fejedelmi lakásokat rendez be számukra.

Egy ideig mindenre tellett a pénzéből, mert meglehetősen sok apanage-t kapott. De később, amikor már a zsebpénzéből nem futotta a nagyuri és könnyelmű életmód, kezdett piszkos adóságokat csinálni. Uzsorások karmái közé került, akik szívesen hiteleztek a gazdag fiúnak, mert tudták, hogy a papa ugyis kifizeti a váltót. De, hogy még biztosabb legyen a pénzük, hát ráirat-ták a fiuval az apja nevét is a váltókra.

A fiatal W. egyre jobban bekerült az uzsorások karmái közé, ugyannyira, hogy nyolc hónap alatt mintegy 80.000 korona értékű váltót hamisított. Az utóbbi időben azonban egyszerre csak megroppant a hitele. Bármennyire erőlködött, nem tudott többé pénzt keríteni. Hitelezői egyre jobban szorongatták a váltók rendezése miatt. November elején letelt az utolsó terminus s a hitelezők kijelentették, hogy tovább nem várnak.

A mult héten benyújtották a váltókat kifizetés végett a gyanútlan apának. Óriási rémületet keltett a családban a fiu ballépése. Próbáltak egyezkedni az uzsorásokkal, de ezek egy fillért sem engedtek, mert tudták, hogy az öreg W. nem hagyja lecsuktatni fiát, őt napig tartottak az alkudozások. Mikor W. aztán látta, hogy nem lehet ezekkel az emberekkel zöld ágra vergődni, kifizette az utolsó krajoárig az összeget. De ha már fizetnie kellett — ragaszkodva a lipótvárosi hagyományokhoz — sietve elhelyezte a fiut egy bajorországi szanatóriumban.

MULATSÁGOK.

(=) A kurticsi róm. kat. hitközség egy új főoltár beszerzési alapja javára november hó 27-én, a nagyvendéglő összes helyiségeiben műkedvelői előadással egybekötött jótékonycélu Katalin-estélyt rendez.

Legalkalmasabb karácsonyi és ujévi ajándékok!

Helyi telefon 635.

Vidéki telefon 633.

Weisz és Benjamin

Kézimunka és rövidaru üzlet ARAD, Andrassy-tér 22.

Ajánljuk az újonnan érkezett nagyon szép kezdett és kész kézimunkáinkat valamint mindennemű rövidarut és női divat különlegességeinket.

4058

Nagy raktár

női férfi és gyermek szövött árukban u. m. harisnya, keztyű, valódi Benger-féle trickó ingek és nadrágok, nagy választék gyermekruhák, karakul télikabát, fejkötő sapka, és karmantyukban.

Vidéki megrendeléseket pontosan és gyorsan eszközöljük.

Szólid árak és pontos kiszolgálás.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 22

Kínálat mérsékelt, malmok tarózkodók, üzletellen, lanyha.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dél zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	6.71—6.72	6.74—6.75
Buza 1910. áprilisa	14.00—14.01	14.01—14.02
Zab 1910. áprilisa	7.53—7.58	7.56—7.57
Rozs 1910. áprilisa	10.12—10.13	10.13—10.14
Buza 1910. októberre	11.75—11.76	11.74—11.75

Zárni 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 867.75
Magyar hitelrészvény ... .. 719.—

VÁRANDÓS ANYÁK

erősítő és az erősítéssel egyidejűleg üdítő szert találnak a

SCOTT-féle csukamájolaj EMULSIÓ-ban.

Gyors és erőteljes hatása meglep és gyönyörködtet mindenkit. Bevétele kellemes, emésztése könnyű.

Egy kísérlet meg fogja Önt győzni, hogy az Ön esetében is mily jótékony hatása.

Szoptatás esetében a

SCOTT-féle Emulsió

elejét veszi a bágyadtságnak, bőségesen biztosítja a tejet és rózsás és virágzó arcává teszi a gyermekét.

A SCOTT-féle EMULSIÓ a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.
Kapható minden gyógytárban.

574111

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halast — kérjük figyelmeztetni a csomagoláson.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr fényképészeket, akiknek valamely aktuális eseményről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat kiadóhivatalunkba beküldeni, az Aradi Közlöny képes nagy naptárában való reprodukálás céljából.

Összes vidéki levelezőinknek. Sziveskedjenek községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögtönösen közölni kiadóhivatalunkkal. Sziveskedjenek ezenkívül a községi elöljáróság névsorát, az ottani pénztárat tisztikarát, egyesületek, kaszinók, ösvetkezetek tisztikarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a postakezelő nevét, az iparvállalatok és tulajdonosaik felsorolását szintén sürgősen kérjük.

A. S. Fizetünk, de csak elismert íróknak.

K. B. Alkalmatlan. Nem közöljük.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — — — — — 121

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1909. évi november hó 23-án:

A) bérlet.

A) bérlet.

Az elvált asszony.

Operette 3 felvonásban. Szövegét írta: Leon Viktor. Zenét szerzte: Fall Leó. Fordította: Gabor Andor.

S Z E M É L Y E K:

Lyssenwege	B. Szabó J.	Ruitersplatt	Várnay Jenő.
Jana, felesége	Dióssy Nusi.	Scrop, kalauz	Leővey Leó.
Bakkensky	Polgár S.	Krauffleit	Boda Ferenc.
Vander Loó	Sz. Rontay B.	Martje, neje	Zalai Margit.
Loye ügyvéd	Gerő János.	Adel	Molnár Ilona.
Deesteldonk	Beregi S.	Tjonger	Nagyivan I.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bérov Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Kedd 1909 november 23-án, -kedd:

1. Érdekes olvasmány. Nevettető. — 2. Trollhättau. Látványos. — 3. Nevetőgöres. Humoros. — 4. A hü Bello. Életkép. — 5. Szobacica a kaszárnyában. Kacagató. — 6. Szép Dolores. Dráma. — 7. A szabadkat gyilkosság. Haverda Mariska. Szenzáció.

Előadások délután 5 órától kezdve.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok, kik felejthetetlen jó fiunk, illetve testvér, néhai

Wagner Richárd György

f. 6. november hó 21-én d. u. 3 órakor Zsigmondházán történt végtisztessége alkalmával oly kegyesek voltak részvételükkel és számos megjelenésükkel mély fájdalmunkat enyhíteni, végül mindazok, akik az elhunyt ravatalára koszorút voltak szivesek helyezni, ezuton is fogadják hálas köszönetünket.

4864

A Wagner-család.

SZULTÁNFORRÁS

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, bőr- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyi összetételük következtében sikerrel alkalmazható vesze-, húgykő- és hólyagbajok eseteiben, valamint cukorbetegségeknel, csúzos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferenz József-rakpart 22.
Külfelkérés: EPERJES.

Főelárusítók Aradon: Dür Gusztáv, a városházzal szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268.
Fejér Gyula, telefon 71. sz. 8751

Szénüzletünket

jelentékenyen megnagyobbítva

Andrassy-tér 14. sz. Herman-palotából

Boros Béni-tér 2. szám

áthelyeztük.

A közeledő fűtési idényre bármily mennyiséget akár azonnali szállításra, akár előjegyzésre a fűtési idény tartamaára e hó folyamán

kedvezményes árakon

eszközünk s igen ajánljuk ezen önként nyújtott előnyt igénybe venni.

Becsés rendelvényeit új irodánkban úgy mint eddig személyesen, levele zö-lapon vagy

Telefon szám 189.

kérjük s jegyzünk figyelmes és gondos szolgáltatunkról biztosítva. kitünő tisztelettel

Kneffel Károly és fia

szénnagykereskedése

Boros Béni-tér 2.

Kneffel-ház. 1451

TANTAL-LÁMPA

A legjobb fémzálas izzólámpa. Aram megtakarítás kb 60%. Fehér fényel ég. Rázkodásoknak ellen áll. Egési óráinak száma meghaladja bármely izzólámpáét. Minden helyzetben, tehát felfelállóan, ferdén, eldalt egyformán, kifogástalanul ég. Olcsóbb a többi fémzálas izzólámpánál. Nagyobb rendeléseknél magas rabbat.

Megrendelhető: 427

Magyar Siemens-Schuckert-művek

— Budapest, V. Lipót-körut 5. szám —

Pénzt

jelzálog, amortisatio és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-utca 8. sz. saját ház a fiók posta mellett.

Diamant Jeno

épület- és díszmű-bádogos.

Műhelye és kész áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgári fiúkkal szemben.)

Pályázati hirdetés.

Az aradi zsidó hitközség a „Spitzer Ignác ösztöndíj alap”-ból való jutalmazásra ezennel pályázatot hirdet.

Kiosztás alá kerül összesen hat,

egyenként 500—500 koronás ösztöndíj.

Pályázhatnak:

a) Az aradi felső kereskedelmi iskola növendékei az aradi kir. főgimnáziumban és az aradi áll. főreáliskolában érettségit tett, jó előmenetelt tanúsított zsidó vallású tanulmányaikat folytató szegény tanulók.

b) Az aradi középiskolákat jelesen végzett és magasabb tudományos kiképzésre törekvő aradi zsidó vallású leányok.

Az a) alattiaknak négy, a b) alattiak javára két ösztöndíj folyósítatik.

A kért okmányoktól kérvények 1909. évi december hó 31-éig terjesztendők be az alulírott előjárósághoz.

Az aradi zsidó hitközség
Előjárósága.

Ló-árverés.

Alulírott tulajdonos a birtok eladása miatt Arad megyében, Lőkősháza álomástól 3 kilométernyire fekvő Kutasi-majorban **f. é. november hó 28-án reggeli 9 órától kezdődőleg** önkéntes árverést tart. Eladásra kerülnek:

1 darab aranyárga 5 éves apamén (Rubel-ivadék), 8 drb igás és ménese 5—12 évesig anyakanca, 1 drb kanca és 1 drb herélt 4 éves, 3 drb kanca és 4 drb herélt 3 éves, 3 drb kanca és 4 drb herélt 2 éves. Összesen 25 drb saját tenyésztésű magasabb félvér ló. — Továbbá 1 drb teljesen jókarban levő 8 HP Clayton-féle gőzmozdony és eséplőgarnitúra, valamint kovácsműhely felszerelés.

A vasuton érkezők részére a fenti vasuti állomástól és visszazállításra kocsik készenlétben tartatnak.

4365

Korbuly István,
Arad, Ferényi-u. 5.

Árverési hirdetés.

Alulírott csődtömeggondnok az állandó csődválasztmány határozata folytán ezennel közhírré teszem, hogy vb. **Kriegler Adolf** aradi közadás csődtömegéhez tartozó és a csődleltár 1—308, 311—334. tételei alatt 3288 K. 12 f. becsértékben és 4845 K. 32 f. beszerzési árban felvett különböző ékszertárgyak, hozzávaló dobozok, ezüst botok és üzleti felszerelési tárgyak ajánlati árverésen eladatnak.

Felhívom a venni szándékozókat, hogy a fenti becsértéknek megfelelő 10%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat **1909. november 29. napjának déli 12 órájáig** nálam adják be.

Az ingók az én közbenjöttem mellett bármikor megtekinthetők.

Vevő köteles a vételárat és a vételár után a harmadfoku illetéket az eladás után 24 óra alatt kezeimhez készpénzben lefizetni és az ingókat ugyanezen időn belül átvenni és elszállítani.

A választmány a beérkezett ajánlatok felett **1909. november 29. é. délután 3 órakor** ügyvédi iradamban tartandó ülésén fog határozni olyképp, hogy először szóbeli árlejtést tart s azután az írásbeli ajánlatokat bontja fel, fenntartván magának a jogot a beérkezett ajánlatok közül bármelyiket elfogadni, valamennyit visszautasítani s esetleg az ingókat más módon értékesíteni.

Ha a vevő a fenti árverési feltételeknek eleget nem tenne, úgy bánatpénzének elvesztésén felül a megvett ingók a vevő kárára és veszélyére fognak értékesítettetni.

Sem a tömeggondnok, sem a választmány nem vállal szavatosságot az eladásra hirdetett ingók minősége, mennyisége, értéke és ugyanazonosságáért.

Arad, 1909. évi november hó 22-ik napján.

Dr. Hanthó Sándor,
ügyvéd, tömeggondnok
Arad, Andrassy-tér 7. szám.

4368

Zeneirodalmi szenzáció!

A 2 és 4 év előtt megjelent

Fráter és Dóczy

eredeti **nótáskönyve** zsebkiadása kibővítve **Balázs Árpád**, a legdivatosabb dalköltő legkedveltebb és legújabb dalaival, **december havában fog megjelenni, és együtt egy tokban 5 koronáért** lesz kapható. Tekintve, hogy **ez az első zsebkiadás sokáig forgalomban nem lesz**, ajánlatos erre az értékes gyűjteményre már most előjegyzést eszközölni. E hangjegyek több mint 120 korona bolti árt képviselnek, és a magyar zeneköltészet gyöngyeit képezik.

Ajánlom továbbá a következő újdonságokat: Vincze: Tilos a csók, Fall: Elvált asszony, Dollárkirálynő, Lehár: Luxemburg gróf, Fürstenkind, Eisler: Színészvér, Zerkovitz: Lila, Weisz Adél, Krémgyerek, Szép fiu, Látod, látod, stb. stb. melyek nagyrészt antiquarice is kaphatók.

A közönség szives figyelmébe ajánlom még

30,000 kötetes zeneműkölcsonzó intézetemet,

melyben minden zenemű újdonság megjelenés után azonnal 10—15 példányban kivehető. Havi kölcsöndíj K. 1.40, vagy füzetenként fizetve 14 fillér. Vidéki bérlők is legfigyelmesebb kiszolgálásban **részesülnek.** 2544

Szives tudomásul, hogy 90,000 kötetes kölcsönkönyvtáram új szakok szerinti jegyzéke kb. 2 hét múlva fog megjelenni.

Kölcsönkönyvtári díj havi K. 1.20, vagy kötetenként fizetve 8 fillér. Minden könyv-újdonság megjelenés után azonnal 15—25 példányban kivihető. **Vidéki bérlők** könnyen kezelhető toló ládikákban kaphatják a könyveket.

Veszek egész könyvtárakat és átjatszott hangjegyeket a legmagasabb áron.

Kiváló tisztelettel

Kerpel Izsó

könyv- és papirkereskedése
Aradon, Andrassy-tér 20.
Telefon 385. szám.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Bárki meggyőződést szerezhet arról, hogy csakis

Kilényi C. és Társa

kék golyóhoz címzett áruházában
József főherceg-ut 11 szám alatt

szerezheti be legelőnyösebben mindennemű női ruhaszövet, barchet, vászón, kész fehérnemű és trickó áru szükségletét. 4156

Kérünk próbavásárlást eszközölni.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstműveket ki váltok és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Szép pehely toll

kapható Boros Béni tér 15. szám, ajtó 11. 4224

Üzleti berendezéshez

2 szép festett Puld eladó Labdás Péter urnál Boros Béni-tér 15. sz. ajtó 11. 4223

Német bonne

egy gyermek mellé felvétetik kedvező feltételek mellett. Cim a kiadóban. 4351

Keresek

intelligensebb boltiszolgát, kinek állandó alkalmazást, jó fizetést és jövedelmet biztosítok. Kerpel Izsó könyvkereskedő Aradon. 4369

Luxenburg gróf,

Lehár Ferenc nagyszerű operettje 2 füzet á 8 K.-ért kapható Ingusz I. és Fia zeneműkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 178

Intelligens

özvegy urinó, kit a sors csapásai kényszerítenek arra, hogy idegen otthont keressen, ajánkozik uri házakhoz mint házvezetőnő, inkább csekélyebb díjazásért, de jó bánásmóddal. Cime a kiadóban. 4352

Eladó üzlet.

Aradmegye magyar és román lakosságú községében egy 30 év óta fennálló nagyforgalmu, virágzó vegyeskereskedés 2 holdas telken épült modern házzal együtt más vállalat miatt azonnal eladó. Cim a kiadóban. 4281

Német kisasszony

1-2 nagyobb gyermek mellé kitűnő bizonyítványokkal azonnali állást keres. Ajánlatokat „Német kisasszony” jellegével a kiadóhivatal továbbít. 4254

Jólnal „Világlapja”

számonként 24 fillér vagy bérletben összes kedvezményekkel, eredeti árban házhoz szállítom. — 100.000 kötetes kölcsönkönyvtáram minden jelentékeny új művel bővítvé. Krausz Paulin, Színházépület. 3241

Jársat keresek

2000 forinttal új járművem szabadalmazásához, mely az ember sulya által működik, személy és teher: szállításra, egy ember öt zsák lisztet könnyen röpit bárhová vagy fenti összeg kölcsönzésért az illető rögtön fix fizetéssel alkalmazom. A pénz biztosítottatik. Ajánlatokat december 10-ig Orosz L. Mátyás feltalálónak Arad, Wesselényi-utca 84., saját ház. A természet nagyságu kocsi csak a szerződő felnek mutatom meg, más eszmelópónak nem. Műszaki, vagy kereskedelembe n jártas előnyben részesül, ki velem jön Berlinbe a szabadalmakat eladni és itthon gyártani. 4347

Eladó

a Deák Ferenc-utca 42. szám alatt levő jól menő italmérés. Bővebbet ugyanott. 4814

Veszek tudományos könyveket,

szépirodalmi műveket és egész könyvtárakat, szintugy hangjegyeket is a legmagasabb áron. Az összes zsebalaku albumok, melyek 25 - 30 korona értékű legkiválóbb hangjegyeket tartalmaznak, 2 koronájával kaphatók Kerpel Izsó könyvkereskedésében, Arad. 3911

Szél-u. 6. számú

ház

eladó. 4350

Értekezhetni

Dr. Hanthó Sándor

ügyvédi irodájában

Andrassy-tér 7. sz.

A TŰZIFÁNAK

hazaszállítása, felvágatása bajjal, kellemetlenséggel jár.

Mi házhoz szállítjuk Önnek a tűzifát, felapróztatjuk, ha nálunk fedezi tűzifaszükségletét. Olcsóbban jut a fához és kényelmesebben.

Elsőrendű száraz tűzifát szállítunk.

Tegyen egy kísérletet.

■ ■ Telefonszámunk: 275. ■ ■

Kiváló tisztelettel

VAS és TÁRSA

Tűzifa-telep: Nagyváradi-ut 11. szám.

Iroda: Boros Béni-tér 6. szám.